

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Ağustos 2019 • 7(18) • 79-108

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 08 Ağustos 2018
 Kabul | 16 Eylül 2018

Suç Habitatının Gençlerin Özerkliğine Etki Eden Nitelikleri: İzmir İli Örneği*

Muhammed Ferit Duman**

Öz

Başlangıçta daha ziyade doğaüstü güçlere atıf yapılarak anlaşılmaya çalışılan suç ve suçlular, bilimsel bakış açılarının gelişmesi ile birlikte çok boyutlu şekilde analiz edilebilmektedir. Fakat yine de suçlu açıklayan bilimsel birikim sürekli sorgulanmakta ve genişlemektedir. Bu bağlamda Bourideu'nün habitat kavramı, geleneksel yaklaşımlardan farklı olarak suçlu ve suçluluğu anlamak noktasında yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

Biyolojik, psikolojik ve sosyal anlamda dezavantajlı olan gençler maruz kaldıkları alanların/habitatların etkisine çok daha kolay girebilmektedir. Bir şekilde, herhangi bir suç habitatına dâhil olan gençlerin özerklikleri, temelde, suç habitatının nitelikleri ile sınırlandırılmıştır. Gençlerin suçlu katılımını azaltmak bireysel olarak genç suçluları ıslah etmekten önce dâhil oldukları suç habitatının niteliklerini değiştirmekle mümkün olacaktır. Suç sosyolojisi bağlamında değerlendirilebilecek her nevi suç ile mücadelede anlamlı sonuçlar ancak suç habitatının her bir niteliğini etkisiz kılacak/ikame edecek legal karşılıkların üretilmesi ile alınabilecektir. Bu durum ise suç habitatlarının tespit ve analiz edilmesini gerektirmektedir.

Bu makale, suçlu gençlik bağlamındaki önemi nicel verilerle tespit edilen İzmir ilinde, suçlu gençlerin doğal yaşam alanlarında (kahvehane, sokak köşesi, tren yolu yanı, köprü altı) gerçekleştirilen (31 erkek 3 kadın) derinlemesine görüşme ve katılımcı gözlem ile elde edilen nitel verilerden hareketle, İzmir ilinin suç habitatının niteliklerini analiz etmekte ve gençlerin gerçekleştirdiği suç eylemlerinde suç habitatının etkisini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suçlu Gençlik, Suç Habitatı, İzmir.

* Bu makale yazarın "Suç Habitatı ve Suçlu Gençlik Habitusu – İzmir İli Örneği" adlı doktora çalışmasından üretilmiştir.

** Dr., İlçe Emniyet Amiri, mferitduman.fd@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7644-9486

Abstract

In the beginning, the crime and criminals who are tried to be understood by referring to supernatural powers can be analyzed in a multidimensional way with the development of scientific perspectives. However, the scientific knowledge explaining the crime is constantly being questioned and expanded. In this context, Bourdieu's concept of habitat, unlike traditional approaches, provides a new perspective to understanding crime and criminality.

Young people who are biologically, psychologically and socially disadvantaged will be able to enter the impacts of the areas/habitats they are exposed to more easily. Somehow, the autonomy of young people involved in any criminal habitat is basically limited to the nature of the criminal habitat. Reducing the participation of young people in crime will be possible by changing the characteristics of the criminal habitat in which they are involved before reforming the criminals individually. In the fight against all kinds of crime that can be assessed in the context of crime sociology, significant results can only be achieved by generating legal provisions that will neutralize / substitute for each characteristics of the criminal habitat. This situation requires the identification and analysis of criminal habitats.

This article , based on the qualitative data obtained from in-depth interviews and participatory observation (31 men, 3 women) in the province of Izmir, which is determined by quantitative data in the context of criminal youth, conducted in natural habitats of guilty young people (coffeehouse, street corner, railroad track, under bridge), analyzes the characteristics of the crime habitat of the province of Izmir and discusses the impact of the crime habitat on young people.

Keywords: Guilty Youth, Crime Habitat, Izmir.

Giriş

Çok eski tarihlere kadar gidebilen suç kavramı özellikle suça neden olan faktörler bakımından incelendiğinde oldukça karmaşık bir olgudur. Bunun en temel sebebi ise suçun hem icraya hem de ithama uygun niteliğidir. Suçun ithama uygun niteliği sayesinde suç ve suça neden olan faktörler, suçu işleyenden bağımsızlaşmaya çok müsaittir. Bundan dolayı suçu ve suçluyu anlamlandırmaya ilişkin literatürün tarihine bakıldığında, suçun itham edilebilen yanından uzaklaşarak suçun icra edilen yanına yani somut niteliklerine doğru bir seyir olduğu görülmektedir.

Katolik doktrin etkisindeki orta çağda suçların ve sapmaların sebebi, doğüstü güçler, cinler, şeytanlar ve benzeri insanüstü varlıklarla yapılan anlaşmanın bir sonucu olarak görülmüştür (Piersand ve Messerschmidt, 1991, s.284). Bu ön kabul ile suçlular şeytanlaştırılarak asimetrik cezalar belirlenmiş ve uygulanmıştır. Orta çağın bu uygulamalarının ardından 18. yy. ortalarında sosyal filozoflar suç ve ceza arasında adaletin, dengenin var olması

gerektiğini vurgulamışlardır (Siegel, 2005, s.6-7). Zaman içinde suç ve suçluluk, bireyin farklı bağlamları olan biyolojik, psikolojik, sosyolojik teoriler ile bilimsel olarak anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda insan yaşamında biyolojik, psikolojik ve sosyolojik bir geçiş aşaması olarak gençlik dönemi, suçu ve suçluğu anlamak bakımından odak noktasında durmaktadır. Dolayısı ile farklı bakış açıları ve farklı öncelikleri ile inanılmaz bir şekilde gelişen şartların etkisi altında büyümekte olan genç insanların hayatlarında neler olduğunu anlamak en açık görevlerden biridir (Wyn ve White, 1997, s.1).

Gençlik ve Yaş Aralığı

Ortaçağ Avrupa'sında çocuğun en fazla 7 yaşına kadar bebeklik sayılabilecek bir dönemi bulunmaktadır. Çocuk bu yaştan sonra doğrudan yetişkinlerin dünyasına girmektedir (Onur, 2005, s.26). Çok uzun süreler boyunca ekonomik ve demografik etkenler ergenlik döneminin var olmasına izin vermemiştir (Huerre, 2013, s.139).Gençlik anlamının kavramsallaştırılması, öncelikle, yeni gelişen psikoloji disiplininin ilgi duyması ile oluşmuştur (France, 2007:25).20. yy ise çocukluğun/gençliğin altın çağıdır. Bilimsel buluşlar, teknik yenilikler ve artan refah çocukların yazgısını tümünden değiştirmiştir. Bu gelişmelerle birlikte suç işleyen çocuklara yaklaşımda da bir hukuk devrimi gerçekleşmiştir. Çocuğa ceza vermek yerine onu yoldan saptıran nedenlerin araştırıldığı ve çarelerin arandığı merkezler açılmıştır. Çocuk ve gençlik mahkemeleri kurulmuştur (Yörükoğlu, 2007, s.237-239). Anlaşıldığı üzere günümüzde çok sık ve yaygın bir biçimde kullanılmasına karşın, sosyal kategori olarak gençlik, modernitenin ürünüdür (Lüküslü, 2013, s.22).

Gençlik ile ilgili literatüre rağmen ergenliğin net olmayan bir statüsü vardır (Huerre, 2013, s.142). Dolayısı ile gençlik tanımlamalarında en çok farklılaşan nokta gençliğin tekabül ettiği yaş aralığı meselesidir (Yaman, 2013, s.52). Çocukluk ve yetişkinlik arasındaki dönem olan gençlik için aşağıdaki gibi yaş aralıkları verilebilmektedir.

Atalay Yörükoğlu'na (2012, s.13) göre 15 ile 21 yaş arası asıl gençlik dönemidir. 21-25 yaşları arası da uzatılmış gençlik olarak ifade edilebilmektedir. Kemal Çakmaklı'ya (2007, s.273) göre ise adolesan dönem 14 ve 18 yaşları arasında seyretmektedir. Johanna Wyn ve Rob White (1997, s.1) için ise kurumsal ve politik bir yaş kategorisi olarak gençlik 13-25 yaş arasındır. Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı raporlarda ise; 2. Plan döneminde 12-24, 5. plan ve 6. Plan dönemlerinde de 15-25 yaş grupları olarak belirlenmiştir.

Yasal metinlere bakıldığında kanunlarda çocuk kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Anayasanın 19., 24. ve 50., maddelerinde küçük, 10., 41.,61. ve 62. maddelerinde çocuk, 58. maddesinde ise genç terimi kullanılmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesinin birinci maddesinde belirtildiği gibi 18 yaşına kadar herkes çocuk olarak kabul edilmektedir. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3. maddesinde çocuk kavramı 18 yaşını doldurmamış herkes olarak tanımlanmaktadır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 6. maddesinde için ise çocuk henüz 18 yaşını doldurmamış herkes için kullanılmaktadır. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 15 yaşını bitirmiş ve 18 yaşını doldurmamış kişileri genç çalışan olarak değerlendirmektedir. Görülüyor ki hukuk sistemimiz 12-15 yaş arasını küçük, 15 – 18 yaşları arasını çocuk ve 18 yaşından büyük olanları ise yetişkin olarak değerlendirmektedir.

Tablo 1.Ülkelere Göre Gençlik Yaş Aralıkları

Ülke	Gençlik Yaşı	Ülke	Gençlik Yaşı	Ülke	Gençlik Yaşı	Ülke	Gençlik Yaşı
Avusturya	13-30	Lüksemburg	12-26				
Belçika	0-25	Litvanya	16-29	Fransa	15-26	Hollanda	0-25
Bulgaristan	26-30	Norveç	13-25	Yunanistan	15-30	Birleşik Krallık	11-25
Çek C.	15-26	Portekiz	15-30	Macaristan	15-29	Ukrayna	14-35
Danimarka	15-25	Slovenya	14-27	İzlanda	12-20	Malta	14-30
Estonya	7-26	İspanya	14-30	İtalya	15-30	Ermenistan	16-30
Finlandiya	0-29	İsveç	13-25	Letonya	14-29	Rusya	14-29

Kaynak: <http://youth-partnership.coe.int;2013'den aktaran Yıldız vd., 2013,s.213>

Tüm bu yaş aralıklarına baktığımızda sonuçta günümüz için genel geçerliliği olan gençlik kategorisinin 14 ve 25 yaş aralığına karşılık geldiği söylenebilmektedir.

Suçlu Gençlik

Gençlik döneminin yaş aralığı ile birlikte gençlik çalışmalarında çokça karşılaşılan bir diğer ayırım ise gençliğin kendi içinde sınıflandırılmasına yöneliktir.

Devlet Planlama Teşkilatının beş yıllık kalkınma planlarına bakıldığında gençlerin; yerleşim yeri (kırsal alanlarda yaşayan ve kentte yaşayan), genel nüfustaki oranları, istihdam, eğitime katılım vs. bağlamında kategorilere ayrılmış olduğu görülmektedir. Gençlerin büyük çoğunluğunu oluşturması bakımından bu ayrımlar doğru kabul edilebilir. Ancak toplumsal anlamda gençliğin genelini teşkil eden zümreye dikkatimizi yoğunlaştırırken, özellikle akademik anlamda gençliğin marjinal grupları da ihmal edilmemelidir. Bu bağlamda gençlik sınıflandırmaları içinde özellikle sapan/suçlu gençlik kategorilerinin de üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.

Suç kavramı günümüzde, kişisel alanı aşip kamusal alana giren ve kural ya da yasaları çiğneyen, buna bağlı olarak meşru cezaların, yaptırımların uygulandığı ve kamusal bir otoritenin müdahalesini gerektiren fiiller (Marshall,2003, s.702) olarak tanımlanabilir. Sapmış davranışlar ise genel olarak, toplumda kültürün belirlediği örf, adet, gelenek, görenek ve hukuk kurallarına uymayan davranışlar olarak nitelendirilmektedir. Yalnız toplumun davranış kurallarına, normlarına uymamak ile hukuk kurallarına uymamak farklı toplumsal tepkiler ile karşılaşırken sapmış davranışa gösterilen tepki de farklı sosyal gruplarda farklılaşmaktadır. Bu bağlamda sapkın/sapmış ise toplumun kabul edilmiş standartlarından veya normlarından farklılaşmış kişidir (İçli, 2004, s.1-3). Her suçlu veya sapan kişi, davranışı ile kendisi hakkında olduğu kadar yaşadığı toplum hakkında da bir yorum getirmektedir (Yücel, 2004:3). Bu nedenle suç/suçlu ya da sapma/sapmış kavramları, kendilerini üreten toplumdan bağımsız düşünülemez.

Dışarıdan gelen sosyal etkiye direnmek ya da içerden gelen biyolojik güdülenmeyi zapt edecek yeterli nörolojik olgunluğa sahip olmamaları ve aynı zamanda yüksek hormon seviyelerinden dolayı genç ergenler risk altındadır (Brandt, 2006, s.51). Yapılan bazı araştırmalar birçok ülkede, insan yaşamında suçun en fazla işlendiği dönemin gençlik dönemi olduğunu göstermektedir. İngiltere ve Galler'de, 22 yaşın altındaki gençlerin 4'te 1'i yasalarla karşı karşıya kalmıştır (Shaw, 2007, s.8-9). Fransa, Federal Almanya, İtalya, İngiltere gibi ülkelerde şiddet yoluyla ve genellikle kamu düzenini bozma ve cinsel özgürlüğe karşı işlenen suçların faillerinin üçte ikisini 25 yaş altı gençler oluşturmaktadır (Yavuzer, 1993, s.45).

Ülkemizde özellikle çocuk/genç suçluluğu konusunda çok az akademik ilgi gösterilmektedir. (Aksel, 2012, s.III). Çocuk/genç suçluluğuna yönelik Türkiye'de var olan çalışmalar ise istatistiksel birer anketten ileri gidememiştir. Suçlu çocuklar konusu hukuk açısından ele alınırken, sadece en çok işlenen suç türleri saptanmaya çalışılmıştır (Yavuzer, 1993, s.55). Türkiye'de gençlik sosyolojisi bağlamında değerlendirilebilecek çalışmaların önemli bir kısmı saha çalışmasından uzak bir yapıya sahiptir ve bu durum Türkiye gençliğini tanıma ve anlama noktasında esaslı bir birikime sahip olmadığımızı ortaya koymaktadır (Yaman, 2013, s.12).

Ülkemizde gençlik üzerine yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde, asıl ihtiyaç duyulanın, hep öteki olarak algılanan, tanışılmamış, hiç etkileşime girilmemiş yani yaşanan yerde suç korkusu yaratan kesime yönelik ampirik çalışmaların olduğu değerlendirilmektedir.

Habitat

Alan araştırmasında soyut kuramsal analizlerin yanında, özgün değerlendirmelere imkân verebilecek bir kuramsal perspektife ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Bourdieu'nün metinleri oldukça kullanışlı bir yaklaşım sunmaktadır.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki Bourdieu, özel kavramsal perspektifler şeklinde bir alan teorisi, bir sermaye teorisi ya da bir habitus teorisi ortaya koymaz (Swartz, 2014, s.53). Yani kurama, bilimsel pratiği yönlendiren ve örgütleyen bir araştırmayı işleyiş tarzı (modus operandi) muamelesi yapar. Kavramların pürüzlü, açık kalmasını tercih eder (Bourdieu, 1985'den aktaran Göker, 2004:278). Onun kavramlarla ilişkisi pragmatik bir ilişkidir. Onları, sorunları çözmeye yardım eden bir alet kutusu (Wittgenstein) olarak görür. Ama bu pragmatizm, yukarıda açıklanan ampirik sorunlara ve kuramsal önermelere dayandığı, bunlarla disiplin altına alındığı için, sınırsız bir kavramsal eklektizme yol açmaz (Bourdieu ve Wacquant, 2014, s.35).

Bu başlık altında amaçlanan ise yapılacak ampirik çalışmada suç habitatının en iyi şekilde analiz edilmesine imkan verecek, Bourdieu'nün kuramsal önermelerinin disipline ettiği bir alet çantasının oluşturulmasıdır. Alet çantasının en önemli kavramı 'alan' kavramıdır. Çünkü alan kavramı Bourdieu'nün yaklaşımına ait diğer kavramsallaştırmaları anlaşılır kılan çerçeve bir kavramdır.

Alan, konumlar arası nesnel ilişkiler ağıdır. Her konum, öteki konumlarla sürdürdüğü nesnel bağıntıyla, konumunun öteki konumlar içindeki yerini saptamaya yarayan ayırıcı özellikler dizgesi aracılığıyla tanımlanmaktadır (Bourdieu, 2006a, s.354). Ne kadar alan varsa o kadar libido biçimi çıkar türü vardır (Bourdieu, 2006b, s.148). Dolayısı ile alan, konumların çıkarlarını gerçekleştirmek için miras aldıkları, edindikleri sermayeleri kullanarak giriştikleri mücadelelerin uzamıdır. Bu mücadelelerde alan konum sahiplerini etkilerken, konum sahipleri de alanın özelliklerinden etkilenmektedir. Böylelikle çift taraflı bir etkileşim söz konusudur.

Bu durumda alanın tarihini, geçerli algılama, anlama ve değerlendirme kategorilerinin benimsetilmesini tekele almak için verilen savaşın tarihi oluşturmaktadır. Alanın tarihi bu mücadelenin kendisidir. Alan bu savaş aracılığı ile zaman içinde bir yere oturmaktadır (Bourdieu, 2006a, s.249). Dolayısı ile alan, oyuncuların, oyunun kurallarından ziyade oyun pratiğine hâkim oldukları zımnî düzenliliklerdir. Oyunun oynanışını belirleyen kısıtlılıklar da bizzat o oyunun ürünüdür. Dolayısı ile alan, kurallarına göre oynanan, ama kuralları ya da düzenlilikleri değiştirmek için de oynayabileceğiniz bir oyun sahasıdır. Ancak yine de bir alanın oluşumunu anlamak bir oyunu anlamak gibi değildir. Çünkü alanın kuralları olarak 'doksa' bir inanç gibidir ama bir inanç gibi algılanmaz (Bourdieu, 2015, s.123). Doksa, hissedilen gerçekliktir. Doksa olası bir itirazdan önce gelen şeydir. Ancak doksa, bize basitçe şeylerin olma biçimi olarak görünse bile, gerçekte toplumsal olarak üretilen bir anlayıştır. Doksanın ne olduğu kültüre ve alana göre değişir. Yaşayabilmemiz ve bir şeyi kabul edebilmemiz için, doksanın sunduğu bir eylem ve farkındalık yönelimine sahip olmamız gerekir (Calhoun, 2004, s.101). Dolayısı ile oyun duygusuna sahip olmak, oyunun iliklerine kadar işlemesidir. Pratik durumda oyunun geleceğini denetlemek, oyunun tarihinin duygusuna sahip olmak demektir (Bourdieu, 2006b, s.143).

Bu haliyle alan kendi yerleşik düzeninin (mantiği, doksa) tanınması ve benimsettirilmesini (illutio), alana her katılana sessizce kabul ettirmektedir (Bourdieu, 2006a, s.405). Alanın sınırları alanın etkilerinin bittiği noktada bulunmaktadır. Bu ise ancak ampirik bir araştırma ile belirlenebilmektedir (Bourdieu ve Wacquant 2014, s.85).

Alana dâhil olan konumlar, birbirleri ile miras aldıkları (yüksek veya alçak toplumsal köken, genetik) ve edindikleri (parlak veya sönük eğitim, ticaret, spor vs.), a) sembolik/simgesel b)kültürel, c)sosyal ve d)ekonomik sermaye stoklarını kullanarak çıkarlarını gerçekleştirebilecekleri bir stratejiye göre mücadele etmektedirler. Bu mücadeleler ile sürekli dönüşen alan, konumların alandaki nesnel konum alışlarını (anlam ve güç ilişkilerini), çıkarlarını birbirinden ayırtırmakta ve farklılaştırmaktadır.

Çıkar nosyonunu anlamak için kayıtsızlık nosyonuna karşıt olduğunu görmek gerekir. Kayıtsız olmak, oyunun motive etmemesidir. Toplumsal yapıyı sürekli olarak yeniden üretmeye katkıda bulunan şey, ilgili tüm eyleyicilerin hem bazen çatışmaya yol açacak kadar bağımsız, hem de uyumlu olan, sayısız yeniden üretim stratejileridir (Bourdieu ve Wacquant, 2014, s.104,132). Toplumsal eyleyicilerin sahip oldukları stratejilerin kökeni nadiren gerçek bir stratejik niyettir (Bourdieu, 2006b, s.144). Strateji, ne bilinçdışı bir programın tezahürüdür ne de bilinçli ve rasyonel bir hesabın ürünüdür. Oyun sezgisi gibi pratik bir sezginin sonucudur (Bourdieu,2014, s.110). Aktörler için, içinde buldukları

alanın çıkarı, her zaman mücadele etmeye değer olarak görülmeyebilir. Bu durumda konum sahipleri, nasıl bir tutum alacaklarını, farklı stratejiler ile belirlemektedirler.

Bu stratejiler koruma, takip ve alt üst etme stratejileridir. Koruma stratejisini, alandaki statülerini devam ettirmek isteyen egemen gruplar uygulamaktadır. Çünkü muhtemel bir değişim, bu grupların sermayenin tanımı, dağıtımı ve yeniden üretimi konularındaki egemenliklerini kaybetmesine yol açabilmektedir. Dolayısı ile alana egemen olanlar için mevcut durumun devam etmesi gerekmektedir. Alana yeni girenler ise takip stratejilerini benimsemektedirler. Alana yeni girenler hâkim konumlar elde etmek için uygun fırsatları kollamaktadırlar. Altüst etme stratejisi ise baskın grupların elindeki sermayeyi ve alanın meşruiyetini en esaslı sorgulayan marjinal gruplara aittir (Swartz, 1997, s.125'den akt., Kaya, 2004, s.401).

Bu şekilde Bourdieu'nün metinleri üzerinden hazırlanan 'alet çantası' (alan, oyun, sermaye, çıkar, doksa, kayıtsızlık, strateji vb.) ile alan ve alana ilişkin verilerin analizi çok daha rahat yapılabilecektir.

Araştırmanın Konusu ve Veri Toplama Teknikleri

Çalışmanın konusu suç habitatının, gençlerin özerkliklerini etkileyen ve suça katılmaya sevk eden niteliklerini tespit ve analiz etmektir. Araştırma evreni, araştırma alanı ve araştırma örnekleminde kullanılacak kota Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) üzerinden ulaşılan istatistikî verilerden yararlanılarak tespit edilmiştir. Aynı özellikleri barındıran belirli grup ya da kişilere ulaşılması istenildiği için kartopu tekniği kullanılmıştır (Kümbetoğlu, 2008, s.99). Araştırma alanında görüşülecek kişiler daha önce niceliksel analizde belirlenen kotalara göre daraltılarak saptanmıştır. Böylelikle araştırmanın örneklemini kota ve kartopu örneklemini olarak belirlenmiştir.

Saha çalışmasında ortam ve bu ortam içinde oluşan temel davranış ve süreçlere ilişkin ayrıntılı ve tamamlayıcı notlar alındığı için gözlem (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.179), az sayıda kişiden çok detaylı bilgi oluşturulmak istenildiği, sosyal gerçekliğin kavranmasında anlam ve yorumlamanın önemine inanıldığı için derinlemesine görüşme tekniği (Kümbetoğlu, 2008, s.82) kullanılmıştır. Yapılan görüşmeler daha öncesinde hazırlanan görüşme formuna göre gerçekleştirilmiştir. Aile (19 soru), okul (15 soru), mahalle (28 soru) gibi temel alanlar üzerinden sorulan açık uçlu sorular ile suç habitatının/alanın gençlerin özerkliğine etki eden unsurların analiz edilmiştir. Bu şekilde saha çalışmasında 14-25 yaş aralığında ve Konak ilçesinde sabıka defteri ve istatistiklerin ortak işaret ettiği mahallelerde meskûn, sapma/suç eylemlerinde bulunmuş 31 erkek ve 3 kadın ile kişilerin kendilerini rahat hissettikleri esnaf dükkanı, kanal boyu, kahve, park vb. gibi yerlerde derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiş ve görüşmelerin belli bölümleri kayıt altına alınmıştır.

Elde edilen nitel verileri anlamlandırabilmek için suç habitatında meskûn olan ve olmayan çeşitli (28 ile 63) yaş aralıklarındaki ve farklı meslek gruplarındaki (demirci, berber, imam, dernek yöneticisi vb. gibi) 26 kişi ile daha görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler çoğunlukla ön görüşme şeklinde gerçekleşmiş olup görüşmelerde; suç habitatının özellikleri, gençler ile görüşme yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar, araştırmacının (kartopu örneklemini için) gençler ile tanıştırılmasına ilişkin hususlar öne çıkmıştır.

Bunların yanında, ses kayıtlı gözlem notları, kayıtlı ve kayıt dışı görüşmelere ilişkin el yazısı notları tutulmuştur. Toparlanan verilerin kayıt altında olanları dinlemek sureti ile metne dökülmüştür. Verilerin artık kendini tekrar eden bir hal aldığı anlaşıldıktan sonra saha çalışmasına son verilmiştir.

Son olarak ise elde edilen verilerden, açıklanabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşılmak istenildiği için, yapılan kodlama, üst ve alt temalar üzerinden içerik analizi yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.227). Görüşme ve gözlem notları metne dökülmüş ve iki adet kitapçık çıkarılmıştır. Gözlem ve görüşme metinleri üzerinden yapılan içerik analizi ile öne çıkan kavramlar kodlanmıştır. Ortak bir bağlamda birbirleri ile ilişkili olduğu görülen kodlar ise ortak temalar altında birleştirilmiştir. İçerik analizinde ortaya çıkankodlar ve temaların bir kısmı (illusio, ortam hiyerarşisi, doksa vb. gibi) kuramsal çerçevedeki karşılıkları ile aynı anlamları taşıdığından kuramdaki karşılıkları tercih edilmiştir. Sahiplenme, birlik, garibanlık, benimseme, suç habitatının lokalizasyon biçimleri vb. gibi kavramlar ise içerik analizi içindeki karşılıkları ile kavramsallaştırılmıştır. Nihayetinde yapılan kodlamalar, ortaya çıkan tema taslakları kesinleştirilmiş ve bir düzene kavuşmuştur.

Araştırma Alanın Belirlenmesi: Neden İzmir?

Araştırma alanının saptanmasında üç güzergâh takip edilmiş ve bu üç güzergâhın nihayetinde aynı ili işaret etmesi ile İzmir ili araştırma evreni olarak belirlenmiştir¹.

(a) Birinci güzergâhta yıllara ve illere göre genel (tüm yaş) suçlu sıralamaları belirlenmiştir. (i) İllere ve yıllara göre, cumhuriyet başsavcılıkları soruşturma evresi iş durumu sayısının, nüfusu en fazla olan ilk altı ilin genel nüfus sayısına oranlarına bakıldığında, adli olay sıralaması yani 'genel suçlu sıralaması' ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Genel Suçlu Sıralaması

	1	%	2	%	3	%		Ankara	8,023	İstanbul	4,682	Adana	4,52
	4	%	5	%	6	%	2012	Konya	4,378	İzmir	3,995	Bursa	3,008
2010	Ankara	8,18	İstanbul	5,268	Adana	4,336	2013	Ankara	8,534	Adana	4,81	İstanbul	4,593
	İzmir	4,097	Konya	3,994	Bursa	2,851		Konya	4,42	İzmir	4,001	Bursa	3,1
2011	Ankara	7,923	İstanbul	4,872	Adana	4,382	2014	Ankara	4,89	İzmir	4,822	Bursa	4,715
	Konya	4,193	İzmir	3,812	Bursa	2,987		Adana	4,711	Konya	4,609	İstanbul	4,532

Kaynak:TÜİK: 2010-14 Arası: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İl Nüfusları ve İBBS 3. Düzeye Göre Cumhuriyet Başsavcılıkları Soruşturma Evresi İş Durumu

¹ Kavramsal çerçevede 'gençlik' kavramı 14-25 yaş arası olarak belirlendiği için gençlik tabiri bu yaş grubunu ifade etmektedir. Kanunlar ceza sorumluluğu 11 yaşından başlattığı ve 18 yaşının altındakileri çocuk tanımladığı için adli istatistikleri verilerde 'çocuk' kavramı 11-17 yaş arası işaret etmektedir. Ayrıca Tez çalışmasındaki veriler 2016 yılında temin edildiği için son beş yılın en güncel verileri 2010-11-12-13-14 yıllarını kapsamaktadır. Son olarak ise veriler 2010 yılından itibaren toplandığı için nüfusu en kalabalık ilk altı il sıralamasında 2010 yılı referans alınmıştır.

(ii) İllere ve yıllara göre, ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısının, cumhuriyet başsavcılıkları soruşturma evresi iş durumu sayısına oranlarına bakıldığında, 'genel nitelikli suçlu sıralaması' ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. Genel Nitelikli Suçlu Sıralaması

	1	%	2	%	3	%							
	4	%	5	%	6	%							
							2012	Adana	4,363	İzmir	4,051	Bursa	3,764
								Konya	2,988	Ankara	2,348	İstanbul	2,065
2010	İzmir	3,544	Adana	3,222	Bursa	2,933	2013	İzmir	5,714	Adana	5,708	Konya	4,276
	Konya	2,123	Ankara	1,732	İstanbul	1,727		Bursa	4,035	Ankara	3,119	İstanbul	2,614
2011	İzmir	3,39	Adana	2,969	Bursa	2,404	2014	İzmir	6,394	Adana	6,242	Bursa	4,905
	Konya	1,922	İstanbul	1,758	Ankara	1,609		Konya	4,555	Ankara	3,263	İstanbul	3,191

Kaynak: TÜİK:2010-14 Arası: İBBS 3. Düzeye Göre Cumhuriyet Başsavcılıkları Soruşturma Evresi İş Durumu ve İBBS 3. Düzeyde, Daimi İkametgâh ve Suç Türüne Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler

(b) İkinci güzergâhta yıllara ve illere göre gençlik (14-25 yaş) ve suçlu gençlik sıralamaları belirlenmiştir. (i) İllere ve yıllara göre, ilin genç nüfus sayısının ilin genel nüfus sayısına oranına bakıldığında, 'gençlik sıralaması' ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. Gençlik Sıralaması

	1	%	2	%	3	%							
	4	%	5	%	6	%							
							2012	Konya	20,539	Adana	19,965	Ankara	19,342
								İstanbul	19,108	Bursa	18,07	İzmir	17,959
2010	Konya	20,661	Adana	20,564	Ankara	19,618	2013	Konya	20,694	Adana	19,807	İstanbul	19,026
	İstanbul	19,481	İzmir	19,185	Bursa	18,705		Ankara	19,011	Bursa	17,931	İzmir	17,768
2011	Konya	20,617	Adana	20,378	Ankara	19,587	2014	Konya	20,66	Adana	19,623	Ankara	18,933
	İstanbul	19,431	Bursa	18,541	İzmir	18,333		İstanbul	18,884	Bursa	17,61	İzmir	17,417

Kaynak: TÜİK: 2010-14 Arası Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İllere Göre Tek Yaş Nüfusları

(ii) İllere ve yıllara göre, ceza infaz kurumuna giren hükümlü gençlik sayısının illerin gençlik sayılarına oranlarına bakıldığında 'suçlu gençlik sıralaması' ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5. Suçlu Gençlik Sıralaması

	1	%	2	%	3	%							
	4	%	5	%	6	%							
							2012	Adana	0,358	İzmir	0,347	Bursa	0,243
								İstanbul	0,179	Konya	0,168	Ankara	0,166
2010	Adana	0,222	İzmir	0,209	Bursa	0,146	2013	İzmir	0,536	Adana	0,455	Bursa	0,305
	İstanbul	0,132	Konya	0,118	Ankara	0,108		Konya	0,254	Ankara	0,251	İstanbul	0,219
2011	İzmir	0,216	Adana	0,203	İstanbul	0,128	2014	İzmir	0,633	Adana	0,589	Bursa	0,432
	Bursa	0,115	Konya	0,1	Ankara	0,081		Konya	0,327	Ankara	0,29	İstanbul	0,277

Kaynak: TÜİK: 2010-14 Arası: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İllere Göre Tek Yaş Nüfusları ve İBBS 3. Düzeyde Daimi İkametgâh ve Suç Tek Yaşa Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler

(c) Üçüncü güzergâhta ise yıllara ve illere göre çocuk (11-17 yaş) ve suçlu çocuk sıralamaları belirlenmiştir. (i) illere ve yıllara göre ilin çocuk nüfus sayısının ilin genel nüfus sayısına oranına bakıldığında, ‘çocuk sıralaması’ ortaya çıkmaktadır.

Tablo 6. Çocuk Sıralaması

	1	%	2	%	3	%							
	4	%	5	%	6	%							
	Adana	13,171	Konya	12,973	İstanbul	11,172	2012	Adana	12,857	Konya	12,835	İstanbul	10,885
	Bursa	11,041	Ankara	10,743	İzmir	10,045		Bursa	10,825	Ankara	10,587	İzmir	9,7529
2010	Adana	13,171	Konya	12,973	İstanbul	11,172	2013	Adana	12,615	Konya	12,598	İstanbul	10,728
	Bursa	11,041	Ankara	10,743	İzmir	10,045		Bursa	10,676	Ankara	10,467	İzmir	9,5274
2011	Adana	13,054	Konya	12,968	İstanbul	11,034	2014	Adana	12,36	Konya	12,307	İstanbul	10,545
	Bursa	10,951	Ankara	10,689	İzmir	9,9588		Bursa	10,499	Ankara	10,289	İzmir	9,254

Kaynak: TÜİK: 2010-14 Arası: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İllere Göre Tek Yaş Nüfusları

(ii) illere ve yıllara göre güvenlik birimlerine suça sürüklenme yolu ile gelen veya getirilen çocuk sayılarının illerin çocuk nüfus sayısına oranlarına bakıldığında ‘suçlu çocuk sıralaması’ ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7. Suçlu Çocuk Sıralaması

	1	%	2	%	3	%							
	4	%	5	%	6	%							
	İzmir	2,497	Adana	1,824	Konya	1,462	2012	İzmir	2,497	Adana	1,824	Konya	1,462
	Bursa	0,984	İstanbul	0,598	Ankara	0,495		Bursa	0,984	İstanbul	0,598	Ankara	0,495
2010	İzmir	1,835	Adana	1,466	Konya	1,189	2013	İzmir	2,538	Adana	2,022	Konya	1,798
	Bursa	0,802	İstanbul	0,739	Ankara	0,284		Bursa	1,156	İstanbul	1,02	Ankara	0,5
2011	İzmir	1,798	Adana	1,433	Konya	0,973	2014	İzmir	2,248	Adana	1,842	Konya	1,833
	Bursa	0,694	İstanbul	0,557	Ankara	0,433		Bursa	1,108	İstanbul	0,753	Ankara	0,496

Kaynak: TÜİK: 2010-14 Arası: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi İllere Göre Tek Yaş Nüfusları ve Güvenlik Birimlerine Suça Sürüklenme Yolu İle Gelen Veya Getirilen Çocuk Sayısı

Tüm tablolardaki il sıralamalarına bakıldığında; sadece İzmir ilinin; genel suçlu sıralamasında, gençlik sıralamasında ve çocuk sıralamasında neredeyse hep sonlarda iken, genel nitelikli suçlu sıralamasında, suçlu gençlik sıralamasında ve suçlu çocuk sıralamasında neredeyse hep ilk sırada olduğu görülmektedir.

Dolayısı ile Türkiye’de genç ve çocuk suçluluğu bağlamında araştırma evreni olabilecek yegâne ilin İzmir ili olduğu anlaşılmaktadır.

İzmir’in Suç Habitati

Geçmişinde İzmir’in Suç Habitati

Cemil Cem Aydın (2012, s.145) tarafından yapılmış yüksek lisans çalışmasına bakıldığında İzmir ilinin, 1927-1930 yıllarını kapsayan sabıka defteri kayıtlarına göre suç işleyenlerin % 17’sinin Kuruçay, % 8’inin Tepecik, %75’inin ise diğer mahallelerde ikamet ettiği anlaşılmaktadır.

Her ne kadar suçluların ikamet yeri değil suç işlenen yerler baz alınsa da Emel Göksu’nun (2003, s.207-210) Yeni Asır Gazetesi’nin 1930-1932 yılları arasını kapsayan nüshalarında

yer alan suç haberleri ve yerel haberlerin, mıntıklar ve mahalleler temelinde suç türlerine göre tasniflenmesi sonucunda gerek mıntıklar özelinde yapılan incelemede gerekse İzmir kent bütününde mahalle değerleri yan yana işlendiğinde çıkan sonuç ilginçtir. Yapılan çalışmada hırsızlık, kavga, sivil itaatsizlik, saldırı ve kaçakçılık faaliyetleri olmak üzere beş başlıkta ifade edilen suç türlerinin en fazla işlendiği yer Tepecik mahallesidir.

Günümüzde İzmir'in Suç Habitati

İzmir ili merkez ilçelerde şahsa, mala ve diğer (devlete, millete, topluma karşı işlenen suçlar vb.) kategorilerde suç işleyen gençlerin (14-25 yaş) ikamet dağılımlarına bakıldığında İzmir ilinin güncel suç habitatina ulaşılacaktır.

Tablo 8. İzmir İli Merkez İlçeler Suç İşleyen Gençlerin İkamet Yeri

Merkez ilçe	Kadın	Erkek	Toplam	Merkez ilçe	Kadın	Erkek	Toplam
Konak	1263	15054	16317				
Karabağlar	972	13001	13973	Çiğli	269	2675	2944
Buca	1218	10982	12200	Gaziemir	260	2344	2604
Bayraklı	663	8859	9522	Balçova	155	1468	1623
Bornova	801	8176	8977	Narlidere	101	1196	1297
Karşıyaka	431	4705	5136	Güzelbahçe	61	376	437

Kaynak: EGM: İzmir İli Merkez İlçeler 2010-2014 Arası Tüm Kategorilerde İşlenen Toplam Suçların Yaş ve İkamet Yeri Dağılımı

Araştırmanın Örneklemi

Saha çalışmasında görüşülen örneklem aşağıdaki gibidir.

Tablo 9. Örneklem Cinsiyet, Yaş, Doğum Yeri, Öğrenim ve Çalışma Durumları

Cinsiyet	Yaş	Doğum Yeri	Öğrenim	Çalışma Durumu	E11	25	İzmir	Orta Okul T.	İlegal	E23	24	İzmir	Orta Okul T.	İşsiz
					E12	20	D.bakır	Lise T.	Geçici	E24	15	İzmir	İlk Öğretim	İllegal
E1	25	İzmir	Lise	Geçici	E13	19	D.bakır	Lise T.	Geçici	E25	16	İzmir	İlk Öğretim	İşsiz
E2	20	Mardin	Lise T.	Geçici	E14	18	İstanbul	Lise	Sabit	E26	18	İzmir	Lise Terk	İşsiz
E3	22	Urfa	Lise T.	Geçici	E15	14	İzmir	Orta Okul	Öğrenci	E27	24	İzmir	İlk Okul T.	İllegal
E4	24	İzmir	Ön Lisans T.	Sabit	E16	17	İzmir	Lise	İşsiz	E28	17	İzmir	Lise	Öğrenci
E5	23	İzmir	Lise T.	Sabit	E17	20	Kütahya	Lise	İşsiz	E29	25	İzmir	İlk Okul T.	Sabit
E6	17	İzmir	Açık Lise	Öğrenci	E18	19	İzmir	İlk Öğretim	Sabit	E30	16	İzmir	Lise Terk	İşsiz
E7	24	İzmir	Lise T.	İllegal	E19	18	İzmir	Lise T.	Sabit	E31	24	İzmir	İlk Okul	Geçici
E8	14	İzmir	İlk Okul T.	İşsiz	E20	25	İzmir	İlk Okul T.	İşsiz	K1	25	İzmir	İlk Okul T.	İşsiz
E9	25	İzmir	Lise T.	Müzişyen	E21	25	İzmir	İlk Okul	Sabit	K2	23	İzmir	İlk Okul T.	İşsiz
E10	23	İzmir	Lise	İşsiz	E22	21	İzmir	Ön Lisans	İşsiz	K3	19	İzmir	İlk Okul T.	İşsiz

Verilerinin Değerlendirilmesi

Suç Habitatının Gençlerin Özerklik Derecesine Etki Eden Nitelikleri

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen İzmir ili suç habitatına ilişkin 5 üst tema ve bu temalara bağlı alt temalar analiz edilecektir.

Suç Habitatına Giriş: 'Illusio'

Suç habitatında bulunan öznelere; suç habitatında doğan, suç habitatında doğan ile evlenen, suç habitatına taşınan, suç habitatına çıkarları (bilimsel çalışma, gezme, eğlenme, uyuşturucu alma, saklanma vs.) için gelenler olarak sıralamak mümkündür. Bundan sonraki başlıklarda suç habitatında meskûn olan konumlar ele alınacağı için suç habitatına dışarıdan gelen konumlara ilişkin değerlendirmelerin bu başlık altında yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür.

Öncelikle ifade etmek gerekirse suç habitatının ileride daha detaylı değinilecek sosyal entegrasyonu vb. niteliklerinin çok yüksek olmasından dolayı suç habitatına dışarıdan bir konumun dâhil olabilmesi kontrol altındadır ve oldukça sınırlıdır. Bu sınırlılık, kendisini nesnel, sosyal, öznel dünyalarda göstermektedir.

Nesnel sınırlılık bağlamında suç habitatına gelen bir kimse, suç habitatının nesnel sınırlarında özellikle 'suç stajı' yapmakta olan gençler tarafından 'laf atılarak' durdurulmakta ve sonrasında bir nevi 'güvenlik-pasaport kontrolü' yapılmaktadır. Legal veya illegal bir çıkar için olsun mahallenin nesnel sınırlarına gelen herkes, bu kontrolden geçmek durumunda kalmaktadır. Bu şekilde suç habitatının ve içindeki alt alanların-ortamların nesnel sınırlarının aslında sosyal sınırları da işaret ettiği anlaşılmaktadır. Ancak akredite edilen konum sahipleri, akredite oldukları alanlarda-ortamlarda sosyalleşme imkânı bulabilmektedir.

- Mesela maalleeye geldim. Ne yaparlar bana?
- E27: Ya şimdi neye geldiğine bakarlar. Eğer neye geldiğini ifade edemezsen çeker gidersin yani.
- E23: Bak sen geldin benle arkadaş oldun. G.. ile arkadaş oldun. R... ile arkadaş oldun. Ne oldu her geldiğinde biriyle arkadaş olsan. Ne olur maalle seni tanır. Maalle seni tanıyınca kimse sana sorun yapmaz.

Bu bağlamda görüşme yapılanların hemen hepsi benzer cevaplar vermişlerdir. Pasaport kontrollerinde referanssız veya refakatçisiz gelenler, suç habitatının içine kesinlikle sokulmamaktadırlar. Referansla gelenler ancak kendilerine referans olanın refakatinde içeri girebilmektedirler. Refakat ile içeri girildikten sonra dışarıdan gelen bu konum sahiplerini 'mahalle benimserse' mahalleye giriş çıkışında daha az sorun yaşamaktadırlar. Bu kontroller tüm mahallenin doktası olduğu gözlemlenen 'sıkıntılı tiplerin mahalleye gelmemesi' kuralına da uymaktadır. Buradaki sıkıntılı tip kavramı suç habitatının 'alışa geldiği/benimsediği' geleneksel uzlaşılarını sarsıcı eylem ve söylemde bulunabilecek konum sahiplerini ima etmektedir.

Suç habitatına girişte 'sıkı güvenlik kontrolleri' yapılmaktadır. Bu kontroller sayesinde suç habitatının egemen anlayışını sarsabilecek kişi dolayısı ile fikir ve ürünler daha en baştan engellenmektedir. Bu durum suç habitatın içinde bulunan ve ilerleyen başlıklarda görüleceği gibi habitat dışına çok çıkamayan gençlere ulaşmayı, ulaşılsa bile doğru bir bağlam üzerinden iletişim kurmayı engellemektedir.

Suç Habitatında Sosyal Entegrasyon

İki veya daha fazla kuşaktır suç habitatında yaşaya gelen konum sahipleri, ebeveynlerden en az birisi suç habitatı dışında doğan konum sahiplerine göre; suç habitatında doğan konum sahiplerinin de dışarıdan göç/taşınma ile suç habitatına gelen konum sahiplerine göre daha yüksek bir entegrasyon eğilimi taşıdığı gözlemlenmiştir. Görüşülen kişilere, kendilerini suç habitatına bağlayan nedenin ne olduğu sorulduğunda, sosyal entegrasyonu, geleneksel uzlaşmayı mümkün kılın anlaşmanın olgusal nedenleri daha net anlaşılmiştir.

Geleneksel Uzlaşının Olgusal Nedenleri

Nitel verilerin içerik analizi yapıldığında suç habitatının geleneksel uzlaşısını yaratan anlaşmanın dört kategoride toplanacak olgusal nedenleri olduğu görülmüştür. Bu nedenleri etki güçlerine göre; sahiplenilme (aidiyet), birlik (dayanışma), garibanlık (mecburiyet), benimseme (alışkanlık) olarak sıralamak mümkündür.

Sahiplenilme (Aidiyet): Görüşülen kişilerin, kendilerinin sahiplenildiklerini düşündükleri alan ve/veya alt alanlara karşı yüksek bir aidiyet, sadakat geliştirdikleri görülmektedir. Sosyal entegrasyonun diğer kategorileri olarak karşımıza çıkan, birlik, garibanlık ve benimseme aynı zamanda sahiplenme duygusunu pekiştirmektedir. Bunların dışında aidiyet duygusunu pekiştiren unsurlar olarak akrabalık bağları, kader ortaklığı, birbirleri ile daha kolay empati yapıyor olabilmeleri ve kentin yaşam alanlarından dışlandıkları düşüncesi gibi duygudaşlıkların olduğu gözlemlenmektedir.

- E23: Bağ var aramızda anladın mı? Bütün maaalle akraba gibi.
- K4: Ya abi maaaalle mi çok seviyom. Ama bakınca kötü durumda yani.

Gençler ailelerinden maddi ve manevi anlamda uzaklaşsalar bile ihtiyaç duydukları aidiyet, sahiplenme hissini mahallede karşılayabilmektedirler. Mahallenin gençlere verdiği bu güven gençlerin ailelerinden aldıkları değerlerden ziyade suç habitatının kültürünü benimsemelerini sağlamak ve suç eylemlerine karşısın bile suç habitatı tarafından sahipleneceği güvenini vermektedir. Suç habitatındaki ailelerin yaşadıkları kültürel ve ekonomik darboğazın suç habitatının bu niteliğini güçlendirdiği görülmektedir.

- Tamam, bir şey soracağım. Ailenin kuralları ile arkadaş ortamının kuralları çelişse ne yaparsın?
- E1:Arkadaş ortamının kuralları daha baskın gelir. Daha önemli yani. Çünkü aileni kaybetme olasılığın sıfır. Ama arkadaşlarını kaybedebilirsin.

- O zaman arkadaş ortamı ile kanun çelişse ne yaparsın. Ne bileyim arkadaşın polisten kaçıyor falan.
- Orada konulan kurallar %100 geçerlidir yani. Bunlar bozulmaz yani.
- Şöyle der misin? “ya arkadaş bizim mahalle eninde sonunda adamı kendine benzetir”
- Mutlaka ortak payda mahalle olduğu için benzemesi çok doğal oluyor. Benzememesi durumunda başka bir mahalleyi tercih edecek.
- O kadar önemli
- Mahallenin kuralları baskın çıkar yani.

Birlik (Dayanışma): Suç habitatındaki sosyal entegrasyonun ikinci önemli motivasyon kaynağı, birlik (dayanışma) duygusudur. Suç habitatındaki konum sahipleri, uzaktan bakıldığında dağınık olarak görünüyor olsalar bile, birinci olarak nesnel, sosyal ve öznel koşulların zorlaması ile ikinci olarak ise birbirlerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarına karşılık verebilme kapasiteleri nedeni ile yoğun bir dayanışma geliştirmişlerdir.

- E12: biz yumruğuz biz biriz (Görüşme yapılan yerlerdeki yakın arkadaşlarını kastediyor)

Nesnel, sosyal ve öznel koşulların zorlaması: Suç habitatı şehrin doğal gelişimi neticesinde kendilerinin uyum sağlayamadıkları, zorlandıkları anlaşma bağları ile fiziksel ve sosyal olarak kuşatılmıştır.

- Başka yerlerde maallenin sıkıştığından bahsediyorlar.
- Evlenince nerde oturulur?
- K3: Hep burda miilllet evine kat çıkkar burda ya da aynı evde sıkış tekiş otururlar.

Nesnel sınırların katılması, yaşanan izolasyonu da katılaştırmıştır. İzole sınırları içinde giderek özerkleşen ve marjinalleşen suç habitatı, artan bir ivme ile kendi sosyal dünyasını yaratmıştır. Gençlerin ise suç habitatın sosyal dünyasına en iyi uyum sağlan kitle olduğu görülmektedir. Suç habitatındaki tüm konum sahipleri eğlence, yemek, alışveriş vb. gibi sosyal ihtiyaçlarını suç habitatının katılan nesnel sınırları içinde giderebilmektedirler. Her ne kadar çalışmak vs. için suç habitatının dışına mecburi bir çıkış olsa bile kazanılan para ve çalışma harici artan tüm zaman, suç habitatı içinde değerlendirilmektedir. Suç habitatında rasyonel yaşama evrenindeki karşılıklarını aratmayacak şekilde caddeler, kafeler, diskolar, düğün salonları, lokantalar, oyun salonları, alışveriş yapılan bakkal veya tezgâhları vb. bulunmaktadır. Bu sosyal mekânlar, konum sahiplerinin hem kendi ekonomik durumlarına hem de kendi düzenlerine uyduğu için, bu mekânların rasyonel gündelik yaşama evrenindeki muadillerine karşı kayıtsızlık hali oluşmuştur. Ancak, çok istisnai zamanlarda, ‘turistik bir gezi’ gibi habitat dışına çıkıldığı görülmektedir. Bu anlamda suç habitatı, nesnel sınırlılıklarına karşın, sakinleri için, sosyal bir tatmin yaratmayı başarmaktadır.

- E22: Abi ne olacak maallede. Kavede çoğu. Parayı bulunca köşeye kururlar bi sofraya içeler. Orda piizze bağlanırlar. Zaten bizim maallemizde her akşam düğün olur. Orda eğlence de olur saaabaaa kadar.

Suç habitatında etkili bir 'cadde sosyalleşmesi' olduğu görülmüştür. Alanda gündelik yaşam neredeyse tamamen caddeler üzerinden üretilmektedir. Caddeler eğlencenin, alışverişin, kavgaların, düğünlerin son tahlilde, yaşamın aktığı kanallar durumundadır. Görüşülen gençler habitat dışındaki sosyal dünyaya karşı net bir kayıtsızlık geliştirmişlerdir. İmkânları olsa bile habitat dışında çıkmak istememektedirler.

Maddi ve manevi ihtiyaçların karşılanabilmesi: Birlik (dayanışma) duygusunun ikinci bileşeni ise konum sahiplerinin birbirlerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarına cevap verme kapasiteleri ve kabiliyetleridir. Görüşülen konum sahipleri, maddi ve manevi ihtiyaçlarının hemen hepsini habitat sakinlerinden karşıladıklarını ifade etmişlerdir.

- Seviyon mu lan bu maaalleyi? Doğruyu söyle.
- E18: Evet abi sevilmez mi?
- Nesini seviyon en çok?
- Birlik yani herşeyde birlik. Nası diyim sana. İı herşeyde şey ııı nasıl diyim işte öyle yani
- Seni gel başka maalleye taşıyalım taşın deseler ister misin?
- Yok be abi ya. Buranın ortamı güzel.Başka yerde yapamayız biz.

Temel maddi ihtiyaçlara karşılık gelebilecek çeşitli ürünlerin, bakkal ve küçük marketlere ilave olarak cadde ve sokaklarda ev önlerinde açılan tezgâhlar üzerinde, çok ucuza satışı yapılmaktadır. Mahalle içinde mülakat ve gözlem amaçlı yapılan gezilerde, evlerin önünde açılmış tezgâhlara sıklıkla rastlanılmıştır. Bu tezgâhlarda küçük poşetlere paketlenmiş çamaşır, bulaşık deterjanı, temel kuru gıda vs. gibi çok çeşitli ihtiyaç mallarının satışının yapıldığı görülmüştür. Tezgâh sahibi olan orta yaşın üstünde bir kadın ile yaptığım görüşme şu şekildedir.

- Bunlar ne annem?
- Bunlaaa açıktan deterjan satarız biz. Bak bu piril bu çamaşır suyu bu aspirin bu domestos.
- Bu masa onun masası mı?
- Tezgâhtır bu. Tartayım mı sana. Bulamazsın dışarda. Bulabilir misin?

Suç habitatının, konum sahiplerinin manevi ihtiyaçlarına cevap veren dayanışma biçimlerini koruduğu görülmüştür. 'Mahalleliden' birinin vefatı, düğünü vb. gibi durumlarda tüm 'mahalleli' birbirlerine destek olmaktadır. Bu durum, konum sahiplerinde, suç habitatında meskûn kimselere ilişkin güçlü bir dayanışma duygusu yaratmaktadır.

Gençler için birlik duygusunun oldukça cezbedici, gurur verici olduğu görülmektedir. Erkek 4 ile görüşme yaptığım sırada önce gelerek dinleyen sonrasında görüşmeye müdahil olan yetişkin şahısın ifadeleri şu şekildedir. Görüşme yaptığım Erkek4 ise bu ifadeleri gurur duyarak ve tebessümle dinlemiştir.

- Ama bak tepeciği herkes tanır bundan (adli olayların sıklığını kastediyor). Misal ben samsuna gittim manitam vardı. İzmir'in neresinden dedim hemen (gururla söylüyor) ooo tepecik. Afyona istanbula gittim herde oturuyon tepecik hemen oooo sende herşey vardır. Hadi yapıştıralım. Ya aga yok ben de bi şey.

Garibanlık (Mecburiyet):Suç habitatındaki sosyal entegrasyonun üçüncü önemli motivasyon kaynağı garibanlık (mecburiyet) duygusudur. Suç habitatı içinde diğer konum sahiplerine nazaran daha fazla ekonomik sermaye birikimine sahip olan konum sahiplerinin bile temelde, garibanlık duygusundan sıyrılmadığı anlaşılmıştır. Bunun nedeni bir şekilde ekonomik sermaye iyeliği bakımından gündelik yaşamdaki mevkidaşlarına eş bir konuma gelebilme ihtimalleri olmasına karşın kültürel ve sosyal anlamda bu çitayı yakalayamamalarıdır. Bu bakımdan suç habitatında ekonomik sermayesi yüksek olan konum sahipleri 'görece bir özgüvene' sahip olsalar bile kültürel noksanlıklarından dolayı garibanlık hissinden kendilerini tamamiyle kurtaramamaktadırlar. Dolayısı ile ekonomik olarak zenginleşen kişiler bile suç habitatını terk etmeme eğilimindedirler.

- Maalleyi birbirine bağlayan ne?
- E21:Abi maalleyi birbirine bağlayan garibanlık var. Kimseyi burdan dışarı gitcek gücü yok. Benim param olsa burda ne işim olur. Bizim maalle burdan dışarı çıktın mı ölüsü 600 700 milyon kira var.

Suç habitatında meskûn olan kişilerin ekonomik gelişmişlikleri onların sosyal çevrelerini de kendiliğinden geliştirmektedir. Görüşülen kişiler semtlerindeki, legal veya illegal yollardan, ekonomik durumları iyileşen kişilerin çevrelerinde hemen menfaat halkaları oluştuğunu, bununda zenginleşen kişiye sosyal bir çevre ve itibar kazandırdığını ifade etmektedirler. Dolayısıyla suç habitatında ekonomik sermaye sahibi olanlar habitat dışındakilere karşı görece bir garibanlık hissederlerken, ekonomik sermaye sahibi olamayan kişiler habitat dışında ve içinde çift taraflı bir garibanlık duygusu içindedirler.

E3: Şöyle söyleyim. Paralı olanın çevresi oluyor (gülüyor) yani bunu yaşadığım için biliyorum. parası olanın çevresi mutlaka olur. Ama çevresi olanın parası olacak diye bi şey yok.

Benimseme (Alışkanlık):Suç habitatındaki sosyal entegrasyonun dördüncü önemli motivasyon kaynağı benimseme (alışkanlık) duygusudur. Alan çalışması sırasında iyelik olarak kentin diğer bölgelerinde yaşamak için yeterli sermaye birikimine sahip konum sahiplerinin suç habitatında yaşamakta olduğu ya da başka yerdeki ikametlerinin yanı sıra suç habitatında da mesken sahibi oldukları görülmüştür. Bu kimseler mahallelerindeki ortamı özlediklerini, bu ortamlara alıştıktan sonra başka yerlerin 'tat vermediğini' ifade etmişlerdir.

Suç habitatında doğan konum sahiplerinin tüm çocukluklarını neredeyse hiç habitatın dışına çıkmadan geçirdikleri anlaşılmıştır. Dolayısı ile özellikle habitat içinde doğan konum sahipleri ne kadar sermaye birikimine sahip olursa olsunlar ‘eski bayramları özler gibi’ kendi benimsedikleri/alıştıkları toplumsal ritüelleri, ortamları özlemekte o ortamlardan kopamamaktadırlar.

- Sen bu maalleyi sever misin?
- E22: Seviyorum abi.
- Nesini seviyorsun?
- Herşey yakın abi. İnsanlar. Birbirimizi tanıyoruz. Doğduğumuzdan beri aynı arkadaşlık ortamı.

Suç Habitatında Legal Yaşam Alternatiflerinin Daralması:

Suç habitatının fiziksel ve sosyal sınırlarının kalınlaşmasının en önemli sonucunun, suç habitatı içinde yaşayan özellikle çocuk ve gençler için ama genelde tüm sakinler için güncel ve gelecek alternatiflerinde, illegal alternatifler lehine yaşanan daralma olduğu görülmektedir. Böylelikle habitatta meskûn kişilerin tutum, beğeni, tercihleri dolayısı ile gündelik yaşamda mücadele edilmesi gereken durum bağlamlarına yönelik bilinçli veya bilinçsiz başa çıkma metotları yani stratejileri kategorik olarak bir daralma, sınırlanma içine girmektedir.

- Görmüyorlar mı bunları yapanlar ceza evine giriyorlar. Neden yapıyorlar bunları?
- E2: Meslek edinmişler abi.
- Alternatifleri mi yok?
- Alternatif var da adam istemiyor. Meslek meslek. Başka bir hayat istemiyorlar. İnsan nasıl bir hayata alışırsa odur yani.
- Neden istemiyor başaramayacağını düşündüğü için mi?
- Başaramıyor değil. Alışmış abi alışmış

Ekonomik anlamda (özellikle genç ve yetişkin konum sahipleri) her ne kadar ‘bedel ödeme olasılığının tedirginliğini’ yaşasalar da ‘illegal işler koşturmadan’ tatmin edici bir ekonomik sermayenin biriktirilmesinin mümkün olmadığına inanmaktadırlar. Bu şekilde ekonomik sermaye sahibi olunmasına ‘kolay para’ denilmektedir. Legal piyasada ‘sigortalı 2,5 milyar maaşlı’ bir işin kendileri için çok düşük bir ihtimal olduğuna inanmaktadırlar. Yapılan görüşmelerde, gelecekte kendileri için gördükleri legal mevkilerin; habitat içinde esnafılık, habitat dışında sabit veya yarı zamanlı çalışılan hizmet sektörleri, belediyede alınabilecek görevler vb. gibi ortalama veya ortalamanın çok altında ekonomik kazancı olan mevkiler olduğu ifade edilmektedir.

- E9:Şimdi der 1 300 maaşa mı çalışacam der. Yoksa burda her gün (illegal ürünler piyasasında) 200 – 300 milyon yolumu mu bulacam der.
- İyi para var mı bu işlerde.
- taaabi abi

Görüşülen kişiler özellikle okulun bir gelecek ihtimali barındırmadığına inanılmaktadır. Okulun hiçbir faydasını görmediklerini, bir kısmı ise 'okul sayesinde okuma yazma, diksiyon' vb. gibi alanlarda kendilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Anlaşıldığı üzere okulu faydalı bulanlar bile okulun bir gelecek, mevki sunması ihtimaline değil 'lisan kursu' niteliğine vurgu yapmaktadırlar. Görüşülen gençler, ailelerin kendilerini genellikle çıraklığa yönlendirdiğini 'okula gidecen de başımıza avukat mı olacan' diyerek okulun gelecek için faydasının olmadığını açıkça telkin ettiklerini ifade etmişlerdir.

- Erkek 5: Bak bu meşur laf 'okucak da avukat mı olcak' bu meşur laf.

Güncel ve gelecek alternatiflerinin daralmasının konum sahiplerinin sosyal hayatlarına bakan yanı bulunmaktadır. Özellikle (0-14 yaş arası) çocuklar kendi kişiliklerini oluşturacakları dönemde suç habitatinin yasa dışı yaşam tarzını deneyimlemektedirler. Öyle ki henüz çocuk yaştaki kişiler bile uyuşturucu kullanan, uyuşturucu etkisi ile 'zombi olmuş', fuhsa aracılık eden, illegal tahsilatçılık yapan vs. kişi ve olaylarla günlük yaşamının olağanlığı içinde karşılaşabilmektedir. Özellikle habitat dışındaki yaşamdan izole bir halde yaşayan çocuklar ve ilk gençlik dönemindekiler, 'işleri tıkırında olan' suçlu kimseleri itibarlı ve paralı kimseler olarak algılanmaktadırlar.

- Erkek 10: Adam burdan bi geçiyo böööle bööle (zombi taklidi yapıyor) adam aplı esrarlı geçiyo. Çocuk görüyo biz de içelim biz de içelim. İşte özeniyö.
- Çocuklar kimlere özeniyor.
- E28: Abi büyüklerine özeniyor
- Bu büyükler ne yapıyolar da onlara özeniyolar.
- Yani şimdi 13 – 14 yaşındaki çocuk var maalleye dışına çıkmıyor. Hep maaalle içinde. Benim ne yaptığımı görüyo hap uyuşturucu kullandığımı görüyo ona göre onlar gibi davranıyor
- Mesela onlar gibi davranıp ne yapıyo bu 13- 14 yaşına çocuklar.
- Yani onlar gibi davranıyor. Onun gibi konuşmaya çalışıyo onun giydiği şeyleri giyiyor.

Suç habitatındaki alternatifleri daraltan ve bu daralma sürecini hızlandıran bir diğer unsur ise habitat dışındaki olağan yaşamı üreten ekonomik, hukuki, kültürel vs. değer ve kurumların suç habitatına girememesi, girenlerin ise etkili olamamasıdır. Kısıtlı da olsa suç habitatına girmeyi başaran ürünler gıda, giyim, popüler kültür vs. gibi suç habitatındaki güç dengelerini değiştirmeyecek niteliktedir. Habitat içinde anlamlı bir değişime imkân

verebileceği düşünülen okul, güvenlik, ekonomi, siyaset vs. kurumların gençlerin dikkatlerini çekmeyi başaramadıkları, gençlerin sahip olduğu 'kayıtsızlık hallerini' giderecek etkililikte olmadıkları görülmektedir.

- Adam gitse polise şikayetçi olsa ne olur?
- Er5: onu orada barındırmazlar.
- Ne yaparlar?
- Bak şimdi o burda tezgah (uyuşturucu tezgahını kastediyor) yapıyor. Sen hiçbi şey yapmıyon. Sen bunu gitsen şikayet etsen seni koparırlar.

Suç habitatında legal yaşam alternatiflerinin illegal alan lehine bu denli daralması gençlerin farklı bir alternatife yönelmelerini neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Dışarıdan girişi denetleyen ve içeride tam bir egemenlik geliştirmiş olan suç habitatı gençleri tam bir kuşatma altında tutmaktadır. Yukarıda sıralanan güçlü sosyal entegrasyon nedeni ile gençler suç habitatının kuşatmasını içselleştirerek normalleştirmektedirler.

- Abla maallede kendini huzurlu güvenli mutlu hissediyon mu
- K2:Hissediyom mesela oğlumu başka yerde büyütmek istemiyom. Çünkü maallede herkes birbirini tanır. Benim oğlum biraz uzağa gitse maalle insanımız bana diyo ki oğlunu şurda gördüm. Ama başka yere gitsem benim oğlumu orda kimse tanımicak.
- Maallende kendini rahat güvende huzurlu hisseder misin
- E29:Aynen maalleimde kendimi 10 numara hissediyom. Dışarı çıktım mı biraz daha insan istemez korkuyo yani
- Yapma yaaa insanlar içeri girerken korkuyor sen dışarı çıkarken mi korkuyorsun
- Abi şimdi bizim bi abimiz vardı. Gitmiş karı ona suç atmış kay ay 10 sene mi yattı M. Abi
- Karı suç atmış
- Heee 10 sene yatmış.

Suç Habitatındaki Ortam Heterarşisi

Bu başlık altında alan çalışması sırasında karşılaşılan çıkar grupları üzerinde durulmaktadır. Suç habitatındaki grupların, habitat içindeki yerini, kesin bir hiyerarşi içinde bulmak çok zordur. Dolayısı ile habitat içinde hiyerarşiden ziyade 'heterarşi' olduğu görülmüştür. Suç habitatındaki birey ve grupların ilişkisi önceden kestirilemez karşılıklı etkileşim ile belirlenen geleneksel bir düzen içindedir.

Saha çalışması sırasında görüşülen kişiler ortam kavramını; dostluk ortamı, komşuluk ortamı, maç ortamı, eğlence ortamı, düşün ortamı, arkadaş ortamı, ev ortamı, mahalle ortamı, kız ortamı vb. gibi çok geniş bir anlam yelpazesinde kullanmaktadırlar. Buna rağmen saha çalışması sırasında (mahrem ve öznel alan haricindeki) suç habitatında rastlanılan ortamlar, güttükleri çıkar, eylem kategorileri, sahip oldukları statüler, sermaye türü/miktarı ve eylem stratejileri bakımından kategorize edilebilmektedir.

Suç Habitatındaki Ortamların Genel Özellikleri

Suç habitatındaki temel sembolik çıkarın itibar, temel maddi çıkarın para olduğu görülmüştür. Saha çalışması sırasında görüşülen kişiler itibar sahibi eyleyiciler için 'isim yapmış / isim sahibi', para sahibi eyleyiciler için ise 'paralı' kavramını kullanmışlardır.

- İsim yapmak nedir abi bi genç nasıl isim yapar?
- E31:Ya isim yapan daha bi yani pek insan ona karışmaz gibi yani

Suç habitatında ekonomik alana, iş ortamı; kültürel alana, mahalle ortamı; sanatsal alana, müzisyenlerin ortamı; akademik alana, okul ortamı denilmektedir. Bu ortamlara bir ekleyip bir çıkarmamız gerekmiştir. Ortamlara ev ortamını da eklemek gerekmiştir. Çünkü suç habitatındaki ev ortamının hem bir alanın sahip olması gereken nitelikleri karşılamakta olduğu hem de ortamlar arasındaki güç ilişkisinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Sayılan ortamlardan, mahalle ortamını çıkarmak gerekmiştir. Çünkü çalışma içinde mahalle ortamına karşılık gelen kültürel alan zaten alan çalışmasının esas konusunu oluşturmaktadır.

Bu ortamlardan, iş ortamı, ev ortamı hem legal hem de illegal ortamlar kategorisinde değerlendirilirken, okul ve müzisyenler ortamı sadece legal ortam kategorisinde bulunmaktadır.

Saha çalışmasında; iş, müzisyen ve ev ortamlarını oluşturan temel statülerin 1. takılanlar (stajyer), 2. üyeler (çırak), 3. abiler (kalfa), 4. büyükler (usta) şeklinde hiyerarşik bir düzenleri olduğu görülmüştür. Okul ortamı için ise öğretmenler, müdürler, öğrenciler vs. statüleri geçerliliğini korumaktadır.

Görüşülen hemen her kişi ortamlara girişin ilk basamağı olarak 'takılma' statüsünü ifade etmişlerdir. Ortamlara kendini kabul ettirdikten sonra ortamın konum sahibini benimsemesi durumunda, ortamdakilerin 'o bizden' dediği noktada, takılan statüsünü işgal eden konum sahibi, üye statüsüne geçmektedir. Üyelerden, kendilerine yüklenen sorumlulukları yerine getirmesi beklendiği görülmüştür. Beklentilerin başında gizliliğe riayet, dayanışma, fedakârlık vs. gelmektedir. 'İspyonculuk ve sapıklık' en büyük dışlanma nedenleri olarak ifade edilmiştir.

- Kendi (arkadaş) aralarında en utanç verici şey nedir.
- E2:Sapıklık öndedir ama ispiyonlama da var yani, o oldu mu dışlarlar.

- Arkadaş ortamında kime kötü gözle bakarsınız uzak durursunuz barınamayan sizin aranızda kimlerdir.
- E3: (tek nefeste net cevap) yalancı yalaka ve ispiyoncular barınamaz

Yeterli sermaye birikimine ulaştıktan sonra, ortamda kendi çevresinde, kendisini pekiştirecek ‘abimizle takılıyorz’ diyen halka eskizlerine ilk kavuşulduğu andan itibaren konum sahibinin ‘abi’ statüsüne terfi ettiği görülmüştür. Büyük statüsü ise artık özenilen, korkulan ve uyguladığı şiddet meşru görülen kimselerdir. Yani egemen erk sahibi statülerdir.

Ortamları oluşturan statü hiyerarşisi içinde üst sırada (egemen) olan, alttakinin (tabi) üzerinde sembolik güç/iktidar sahibidir ve pedagojik otorite olarak sembolik/maddi şiddet kullanabilmektedir.

Eylem stratejileri bağlamında, ortamları oluşturan tüm statülerin, hem yatay hem de dikey anlamda, yeterli sermaye birikimine sahip oluncaya kadar ‘takip’, sahip olduktan sonra ‘alt üst etme’, egemen olma durumunda ise ‘koruma’ stratejilerini tercih ettikleri görülmektedir. Genel anlamda takılan ve üye statülerinin, takip stratejilerini, büyük statüsünün koruma stratejilerini ve abi statüsünün ise alt üst etme stratejilerini izledikleri görülmüştür. Ancak buradaki alt üst etme stratejisi, ortamın doksasının alt üst edilmesi anlamına gelmemektedir. Alan çalışması sırasında, ortamı oluşturan statülerin, dâhil oldukları ortamın doksasına ilişkin bir alt üst etme stratejileri bulunmadığı gözlenmiştir. Dolayısı ile alt üst etme stratejilerinin temel motivasyonunu ortamın büyüğü/egemeni olmak için verilen mücadele oluşturmaktadır.

- O büyüklerin kendi arasında çatışması çatışması bir şeyler oluyor mu?
- E6: Oluyor.
- Ne oluyor mesela?
- İşte bu mahalle senin bu benim yani. Yok, ben büyüküm sen büyüsun yani.
- Gençler burada neye göre hareket ediyor?
- ... (suskunluk)
- Yani kim kazanırsa mı?
- Yani abi uyuyorlar.

Suç habitatının alternatifleri daraltan izole halde olmasının bir neticesi ortamların insan kaynağının ortak olmasıdır. Böylelikle ortamlardaki takılan ve üye statüleri, sürekli habitatta ikamet eden ‘yüzgezer eyleyiciler’² tarafından işgal edilmekte veya terk edilmektedir. Bu kitle, suç habitatın çok büyük bir kesimin oluşturmaktadır. Dolayısı ile suç habitatında ortamlar ancak abi ve büyük statülerinin yaşama evreninden uç vermesi sayesinde görünürlük kazanmaktadır. Bunun sonucu olarak farklı ortamlardaki abi ve/

2 Elbette ki abi ve büyük statülerine sahip eyleyiciler de ortam değiştirebilmektedir. Ancak bu yüzgezer olarak nitelendirilebilecek sıklıkta olmamaktadır.

veya büyük statülerini işgal eden eyleycilerin birbirleri ile girdikleri mücadele ortamlar arası mücadeleler olarak sayılmaktadır.

Saha çalışması sırasında yüzergezer olarak değerlendirilen takılan ve üye statülerini işgal eden konumların ortamlar arası bir mücadelesinden çok, ortamlara ilişkin üç temel duygu durumu ve üç temel eğilim görülmektedir. Yüzergezer konumların ortamlara ilişkin temel stretejilerini 'özentî (arzu)', 'merak' ve 'mecburiyet' duygusu güdülemektedir.

- Orda ne yapıyorlar?
- E19: Özentileri abi takılıyolar.
- Haplı zombi adama bi insan niye özenir.
- E10: abi işte merak. Denemek istiyolar. Bu nasıl bişey. Ben de denedim

Yüzergezer konumların ortamlara ilişkin temel eğilimleri ise 'takılma/uyma', 'uzak durma', 'dışlanma' biçimindedir. Yüzergezer konumlar bu takılma, uzak durma ve dışlanma eğilimlerine göre zamanla habitat içindeki bir ortama eklenmektedir.

- E2: Ben hiç dışlanmadım her zaman ortama uydum. Ama bir ortamı kötü gördüm mü giderim.

Legal Ortamlar

Legal İş Ortamı: Legal ortamdaki işlerin sabit ve geçici işler olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir.

Sabit işleri a) suç habitatının içinde konumlanan; berber, kuaför, demirci, tenteci, terzi, elektrikçi, fayansçı vb. gibi zanaatkârlar, marketçi, bakkal, konfeksiyoncu, lokantacı, kahvehaneci, ganyan/iddia bayii, internet kafe vb. gibi esnaf, b) suç habitatı dışında konumlanan; belediyede alt ve orta kademe çeşitli hizmetleri yapan memur ve işçiler, sabit bir yerde gündelikçilik, garson, bulaşıkçı olanlar, (kâğıt/cam/plastik vs.) hurdacılar ayrıca çeşitli (ayakkabıcı, kuyumcu, oto tamiri vs.) zanaatkârların yanında çıraklık yapanlar oluşturmaktadır.

Geçici işler ise yukarıda sayılan sektörlerde geçici olarak çalışılması ile oluşmaktadır.

Sabit işlerin çoğu habitat içinde iken geçici işlerin çoğu habitat dışındadır. Dolayısı ile legal para kazanan konum sahiplerinin hemen hepsi, mahalle içinde dönen paradan geçimlerini sağlamaktadır. Direk ya da dolaylı olarak habitata 'döviz' getirecek her legal/illegal iş, legal iş ortamının çıkarınadır. Ayrıca sosyal entegrasyonun olgusal nedenlerinin sıralandığı bölümde ifade edilen nedenlerden dolayı, suç habitatındaki konum sahiplerinin kazandıkları tüm paralar, yine suç habitatı içinde harcanmaktadır.

Suç habitatı dışında çalışanların, suç habitatında çalışanlara kıyasla daha az ekonomik, sosyal, kültürel ve sembolik sermayeye sahip oldukları görülmektedir. Dolayısı ile iş ortamının büyük statülerini, suç habitatında sabit iş sahibi olan konum sahipleri

oluşturmaktadır. Bu konum sahiplerinin en önemli ekonomik iyeliklerinin, suç habitatındaki en popüler ‘cadde’ üzerinde bir veya birkaç mekân olduğu ve bu mekân/lar üzerinden geliştirdikleri ilişkiler ile sosyal ve sembolik sermaye biriktirdikleri görülmüştür.

Görüşülen kişiler legal iş ortamı üzerinden isim yapmış ve paralı bir mevki sahibi olunabileceğini, bu mevki işgal etmenin her hangi bir ‘bedel’ ödetmediğini, güvenli olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak bu mevkiin habitat içindeki sıralamada alt ve ortanın üstü seviyeye karşılık gelmekte olduğunu gözlemlenmiştir. Dolayısı ile iş ortamındaki büyüklerin güvenli/durağan bir statüleri olsa bile sembolik/fiziksel güç/şiddet imkânları sınırlıdır.

Görüşülen kişiler, illegal iş ortamının büyüklerinin zaman zaman ‘caddedeki’ mekânlara müdahale (mekanlara kepenk kapattırmak vs.) ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, sembolik güç sahiplerinin etkinliğini çarpıcı şekilde gözler önüne sermiştir. Görüşülen bir kişi illegal erk sahibi bir kişinin mekânların nasıl kapattığını şu şekilde anlatmaktadır.

- E8: Geçen bi çatışma oldu abini şeyini yap dedi. Burda bi yaşar vardı ona dedi ki yap dedi. (iş yerini kastediyor) Kapat dedi o ağırdan aldı. Sonra dedi ki (taklidini yapıyor yüksek sesle) “KAPAT YAŞAR NE OLDU YAŞAR” sonra yaşar dedi ki (çok kısık ve kokan bir sesle yaşarın taklidini yapıyor) “ taaaam aaaabiii yaaa” (yüksek sesle gülüyor)

Suç habitatındaki sabit işlerin genelde birer aile işi ve sınırlı sayıda olması ayrıca habitat dışındaki iş başvurularının suç habitatının dışarıdaki olumsuz imajı dolayısı ile reddedilmesi gençlerin legal iş bulmalarını zorlaştırmaktadır.

- Mesela dışardan iş bulmaya gitti Ege Maalleliyim diyince sorun olur mu?
- E29: Oluyo. Telefon numaranı ver diyo ben seni ararım diyo
- Herkes aynı şeyi söylüyor abi ya.
- Ne altı ay sonra arıyo ne bi sene sonra arıyo.
- Bak gene vicdanla cevap ver. O konuda adam haklı mı? Yani işe alsa sizin maallenin gençleri de disiplinli çalışıyor mu?
- Güven işte.

Müziyen Ortamı: Özellikle Roman mahalleleri içindeki müziyen ortamının, yukarıda sayılan ortamı oluşturan nitelikleri haiz olduğu, müziyen ortamının kendine özgü bir kolektif bilinci olduğu görülmüştür.

Suç habitatında müziyenlik, edinilen bir sermaye olmasından çok miras alınan bir serme gibi algılanmaktadır. Ancak yine de, müziyen ortamına girdikten sonra, mutlaka çok çalışmak gerektiğinin altı çizilmiştir. Görüşülen kişiler çok yetenekli, aşılınmış, müziyenlik ortamının büyüklerinden olmayı vadeden konum sahiplerinin, başka ortamlara takılmalarından dolayı şu anda ‘meteliğe kurşun attıklarını’ ifade etmişlerdir.

Erkek 4: Ya burdaki insanların 10/11 yaşında ailesinde biri enstrüman çalıyorsa onu aşılmaya başlıyor zaten. Aşılama lüksü yok. Gerçekten yok

Görüşülen kişiler, müzisyenlik ortamının eskiden daha paralı olduğu yani daha fazla ekonomik sermaye biriktirelebilen bir ortam olduğunu ancak şimdilerde piyasanın durgunlukta olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumun iki sebebi olduğu vurgulanmıştır. Birinci neden, müzisyen ortamının suç habitatu içinde olsa da, para kazanılan mekânların suç habitatu dışında olması ve bu mekânların, artık ‘sigortalı müzisyenlerle’ değil günü birlik sahne alan sanatçılarla çalışmak istemesidir. İkinci neden ise İzmir’deki müzik ortamın konservatuarlar, kurslar vs. nedeni ile genişlediği ve mekânların daha ucuza çalıştıkları için bu “gacoları” tercih etmesidir.

Gençler için müzik ortamının, paralı ve isim sahibi olmak noktasında orta ve alt mevkileri sunduğu ancak istisnai konum sahiplerinin için yüksek mevkileri işgal edebildikleri görülmektedir.

Legal Ev Ortamı: Suç habitatındaki ev ortamlarının ekonomik sermaye biriktirme olanaklarına bakıldığında; gerçekleştirilen mülakat ve gözlemlerde suç habitatında kimi ev ortamlarının kapitalizm öncesi geleneksel toplumlarda olduğu gibi, işletmelerin ev ekonomisinden ayrışamadığı görülmüştür. Suç habitatında ev ekonomisi, iki bağlamda kendisini göstermektedir.

Birincisi geleneksel toplumlarda olduğu gibi zanaatkârlık, esnafılık, tacirlik statüleri miras kalmaktadır. Suç habitatında görüşülen çok sayıdaki berber, demirci, tenteci, lokantacı, fayansçı, konfeksiyon sahibi, kahvehanecinin vs. yanından sabit çalışanlarının çoğunu ev ortamındaki konum sahiplerinden birisinin oluşturduğu görülmüştür. Bunun temel sebebi esnaf ailelerin gelecek alternatifi kısıtlı olan çocuklarına bir imkân sunma çabasıdır. Yanında ev ortamından biri çalışmayan işletmeciler ise ya ev ortamındaki konum sahiplerinin ‘hayırsızlığından, berduşluğundan’ bahsetmekte ya da ev ortamında iş için gerekli nitelikleri (yaşı küçük, hasta vs.) taşıyan konum sahiplerinin olmadığından yakınmaktadırlar. Suç habitatındaki bir demirci ile görüşmemde yanıma zombi olmuş bir genç gelerek kendisinden para istemiş ve kendisi de parayı vermişti ardından bana şunları ifade etmiştir.

- Bak bu benim oğlum. Büyük olan, benim. Bana çıkartı burada dükyanda. Birine nişanlandı kız nişanı bozdu. Buda böyle berduş oldu. Hayırsız. Akşama kadar hap atar gezer böyle. Ben de korkuyom. Ne yapcaaa belli değil. Berduşluk ediyo şimdi.
- Çırak kalmadı mı?
- Var küçük oğlan var Allahtan.

Suç habitatında karşılaşılan ikinci çeşit ev ekonomisi ise, ev ortamının bizzat üretim ortamı olmasıdır. Evin üretim ortamı olması, üretim ortamına girenlerin aynı zamanda ev ortamına dâhil olmak (illusio) için gerekli şartları taşıması anlamına gelmektedir. Bu durumda ev ortamına ancak akrabalık bağı ve (görüşülen kişilerce geniş bir akrabalık bağı

olarak değerlendirildiği anlaşılan) ‘hemşerilik’ ile dâhil olunmaktadır. Saha çalışmasında seyyar ve sabit işletmelerde satışını yapmak üzere ev ortamında midye, çiğ köfte, köfte vb. gibi malların, elektrikliçilik, terziilik vb. hizmetlerin üretimlerinin yapıldığı görülmüştür. Ev ortamının bir üretim, depolama, ofis vb. gibi ihtiyaçları karşılaması ev ortamlarının ekonomik sermaye birikimi için yarattığı finansal fırsatların başında gelmektedir.

Suç habitatinın egemen kültürü ve legal ev ortamı arasında kalan gençlerin çoğunlukla egemen olan suç habitatinın değerlerini benimsedikleri görülmektedir. Çocuklar/gençler için otorite figürünün illegal iş ortamının abi ve büyük statülerinin olduğu anlaşılmaktadır.

Okul Ortamı: Okul ortamı suç habitatinın kendi dinamiklerinden oluşan “organik” bir ortam değildir. Okul ortamı habitat dışından, meskûnlar tarafından meşru görülen bir gerekçe ile habitatta giren bir ortamdır.

Sistem gereği suç habitatinın ikamet eden ebeveynlerin çocukları yine suç habitatu içinde ya da yakınında olan devlet okullarına kayıt edilmektedir. Yapılan görüşmeler sırasında suç habitatinın ikamet eden velilerin bu durumdan oldukça şikâyetçi olduklarını görülmüştür. Görüşülen velilerden okul ortamına kayıtsız kalmayanlar, suç habitatinın içinde kalan okulların sembolik gücünün suç habitatinın egemen ortamının sembolik gücü ile baş edemediğini, dolayısı ile çocuklar ve gençler için okul ortamının gelecek için güzergâh vaat eden bir ortam değil suç habitatu içinde vakit geçirilen “internet kafe vb.” bir eğlence ortamı durumuna düştüğünü ifade etmişlerdir.

Görüşme yapılan gençlerden okul ortamına lakayt olmayanlar bile okulun gelecekte bir mevki vermeyeceğine inanmaktadır. Bu kesim gençlerin okul ortamından kültürel sermaye (okuma, yazma, sosyal bilgiler vs.) ve sembolik sermaye (diploma vs.) dışında bir beklentisi olmadığı görülmektedir. Okul ortamına lakayt (kayıtsızlık hali) olan gençler ise zaten gerek ilköğretimden gerekse de liseden terk statüsündedir.

- E12: Bak benim halamın oğlu mühendis. Ama gel gelelim bak çöp topluyor.

Yukarıdaki paragraflardan anlaşılacağı üzere suç habitatinın ikamet eden konum sahipleri, okulun paralı ve isim sahibi bir mevki getireceğine ilişkin bir kayıtsızlık hali içindedirler.

- Okul ortamı nasıl
- E18: Kötü abi
- Gerçek hayatta yaradım mı işine
- Ya abi yaramadı. Okusan da işe giriyosun okumasan da işe giriyosun. Deeee mi seciyo (sokakta ki bi başka gence laf atıyor)

Suç habitatu içinde ikamet ediyor olup da okul ortamından ekonomik (paralı) ve sembolik (isim yapmış) sermaye biriktirebilmiş konum sahibine rastlanılamamıştır. Dolayısı ile okul ortamının suç habitatinın abi ve büyük statüleri bulunmamaktadır. Üye ve takılan statüleri ise yasal zorunlulukla oluşmaktadır.

İllegal Ortamlar

İllegal İş Ortamı: İllegal iş ortamındaki statü sahiplerinin, iki kategoride birbirinden ayrıldıkları görülmektedir.

Birinci kategoriyi, illegal iş ortamında kariyer yapmaya hevesli, illegal iş ortamında özenti ve merak duygusu ile değil mecburiyet duygusu ile bulunmakta ve illegal işleri ana geçim kaynağı olarak yapmakta olan üyeler, abiler ve büyükler statüleri oluşturmaktadır.

İkinci kategoriyi ise illegal iş ortamında kariyer yapmaya hevesli olmayan, illegal iş ortamında mecburiyet, özenti ve merak duygusu ile bulunmakta ve illegal işleri (bayram harçlığı, beğendiği ayakkabıyı almak için vb.) ek geçim kaynağı olarak yapmakta olan yüzgezer, takılanlar ve üyeler statüleri oluşturmaktadır.

- Ya aklıma geldi sorayım yaptığın (illegal) işi severek yapıyor musun?
- E27: Yok abi tersoyum bak bayram önü. Paraya ihtiyacım var. 95 milyon yövmiye alıyorum. Başka hangi işte alcam bu yövmiyeyi. Kendimde katarım 50-60 bayrama 250-300 le çıkarırız.

İllegal iş ortamlarının sadece suç habitatı içinde olduğu, illegal iş ortamının oluşturan tüm statü sahiplerinin suç habitatı içinde ikamet ettikleri görülmektedir. Alanın sınırlarının, etki sınırları olduğu hatırlanacak olursa, suç habitatındaki illegal iş ortamını oluşturan statü sahiplerinin, suç habitatı dışında da etki sahibi oldukları dolayısı ile illegal iş ortamının suç habitatındaki diğer ortamlardan farklı olarak suç habitatını aşan sınırlara sahip olduğu anlaşılmaktadırlar. Ancak yine de illegal iş ortamı, suç habitatının bir alt alanıdır. Çünkü illegal iş ortamı, tüm sembolik/fiziksel güç/şiddet birikimini suç habitatındaki anlam ve güç ilişkilerini kendi için çıkarının mantığına uydurmak sureti ile kazanmaktadır.

- Erkek 4: Şimdi git Alsancağa öyle bi insanlar var ki alayının haracını yiyö.

İllegal iş ortamı üzerinden paralı ve isim sahibi mevkilere ulaşma olasılıklarına bakıldığında gençler, paralı ve isim sahibi statülerin neredeyse tamamının illegal iş ortamına mensup statüler tarafından işgal edildiklerini ifade etmişlerdir. Gençler yüksek ekonomik imkânların tek yolunun illegal iş ortamları olduğuna inanmaktadırlar.

Lokalizasyon Biçimleri ve Güvenlik Halkaları: Suç habitatında bana refakat eden kişiler ile gezerken sadece suç habitatının girişinde değil içlerine doğru girildiğinde de zaman zaman 'güvenlik kontrollerinin' yapıldığını gözlemledim. Bu durumu mahalle içinde yaşayan gençler ile görüştüğümde mahallenin belli yerlerine kendilerinin de giremediklerini ifade ettiler. Bu bağlamda araştırmanın sonlarına doğru suç habitatında illegal iş ortamı lokalizasyonunun, üç temel özelliği belirginleşmiştir.

Birincisi, illegal iş sektörlerinin ve statülerinin ortam lokalizasyonun merkezinden periferisine doğru yayılmasıdır. İlegal iş ortam lokalizasyonunun merkezi ise illegal iş ortamına egemen olan erk sahiplerinin geleneksel uzlaşısı içinde ‘en güvenli nokta’ olarak kabul ettikleri mevkidir.

İkinci temel özelliğin, lokalizasyon içinde periferiden merkeze/en güvenli noktaya doğru gidildikçe ‘referans kontrolü ve refakatçi mecburiyeti’ şeklinde yapılmakta olan ‘pasaport kontrol’ünün, geleneksel uzlaşının akreditasyon kriterlerine uygun şekilde uygulanmakta olduğu görülmüştür. Bu uygulamalar, lokalizasyonlar içinde, ‘güvenlik halkalarını’ oluşturmaktadır.

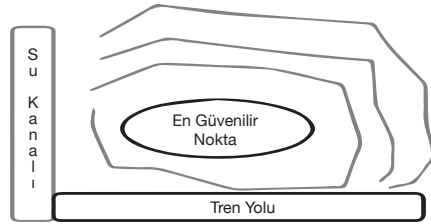
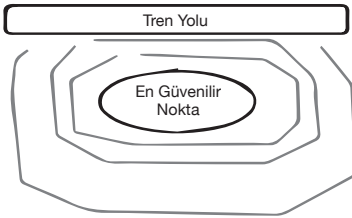
Üçüncü olarak ise, lokalizasyonların suç habitatı içindeki farklı topografyalarda farklı biçimler aldığı görülmüştür. Suç habitatındaki illegal iş ortamı lokalizasyon biçimlerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

- (i) Suç habitatı içinde yer alan ve düzlemi üzerinde herhangi tek bir demiryolu, su kanalı, tepe-dağ yükseltisi vb. gibi doğal ayrıma sahip topografyalardaki lokalizasyon biçimidir. (ii) Suç habitatı içinde yer alan ve düzlemi üzerinde herhangi iki veya daha fazla demiryolu, su kanalı, tepe-dağ vb. gibi doğal ayrıma sahip topografyalardaki lokalizasyon biçimidir.

Şekil 1

Şekil 2

Suç Habitatının Lokalizasyon Biçimleri 1 Suç Habitatının Lokalizasyon Biçimleri 2

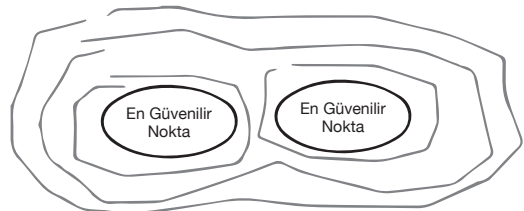
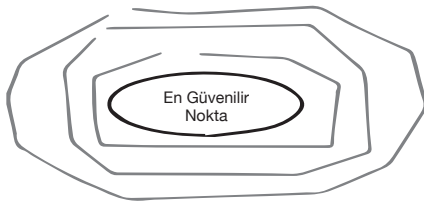

- (iii) Suç habitatı içinde yer alan ve düzlemi üzerinde herhangi bir doğal ayrıma sahip olmayan topografyalardaki lokalizasyon biçimidir. (iv) Suç habitatı içinde yer alan iki veya daha fazla illegal iş ortamı düzleminin birleşmesi sonucu oluşan lokalizasyon biçimidir.

Şekil 3

Şekil 4

Suç Habitatının Lokalizasyon Biçimleri 3 Suç Habitatının Lokalizasyon Biçimleri 4

Suçlu gençler için en güvenli noktalara girebilmek ve orada çevre yapmak ayrıcalık olarak görülmektedir. Bu aynı zamanda suç eylemlerine profesyonelleşme ve ekonomik olarak daha büyük işler yapmak anlamına gelmektedir. Özentî, merak mecburiyet duyguları ile suça karışan bir genç tercihlerini legal iş ortamından yaparsa habitatın periferisine, illegal iş ortamından yana yaparsa habitatın en güvenli noktasına doğru giden bir güzergâh izlemektedir.

İllegal Ev Ortamı: Suç habitatındaki kapitalist işletmelerin ev ekonomisinden ayrışmama niteliği, kendini illegal ev ortamlarında da göstermektedir. Dolayısı ile suç habitatında illegal ev ekonomisi ile karşılaşmaktadır. Ayrıca legal ev ortamına ilişkin yukarıda ifade edilmekte olan iki bağlam ve aşılama ayrıcalığı yine illegal ev ortamı için de geçerliliğini korumaktadır.

- E21: Bak gayri meşru koşan aileler var sevimsiz olanlar onlar sevilmezler pek. Onlar her bi ortama giremezler.
- Çocuklarını mahalle ortamına teşvik eden aileler var mıdır?
- E2: Ben çok aile gördüm çocuk hırsız. Kardeş hırsız. Anne hırsız. Baba hırsız. Meslektaş olmuşlar yani.

İllegal ev ortamı, ancak iki farklı ortam türündeki yüksek statülerin aynı kişi tarafından işgal edilmesi neticesinde oluşmaktadır. Bu kişilerin hem illegal iş ortamında hem de legal/illegal ev ortamında yüksek bir statüyü işgal etmesi halinde legal ev ortamları illegalize olabilmektedir. Ancak yapılan görüşme ve gözlemlerde, ev ortamlarını, illegal iş ortamlarının payandası olarak kullanmasının,(her ne kadar illegal mal ve hizmetlerin depolanması, dağıtımı vs. bakımından güvenli mekânlar sağlaması nedeniyle ekonomik sermaye birikimine olanak verse bile) suç habitatındaki itibarı düşürdüğü görülmüştür. Suç habitatı içinde ev ortamının illegalize olması, geleneksel uzlaşî tarafından desteklenmemektedir. Dolayısı ile suç habitatında genel itibari ile illegal iş ortamı paralı ve isim sahibi olmanın en cazip ortamı olmasına karşın, illegal iş ortamını ev ortamı ile birleştiren konum sahipleri itibarlarını zedelemektedirler.

- Ha diyunuz ki o adam mafya gibi geziyo ama o da dikkat etceee şeylere dikkat etmezse sonu kötü olur. Mesela ne bu dikkat etceee şeyler.
- E9: ya işte bu maaalle istediğinde
- Ne zaman ister ne olması lazım var mı örneği.
- Bu maalle toplanır onu bile yok eder yani anladın mı? İstedikten sonra. Bak sana misal vereyim bak jameikadan (bonzai) bazı gençlerimiz öldü bu maallede. Uyuşturucudan. bütün maaalle toplandı abi kim jameika satıyorsa hepsinin evleri. Hepsinin evleri kırılıp döküldü yani

Fakat illegal ev ortamından büyük ekonomik birikimler elde edebilen statü sahiplerinin, (habitata zarar vermemesi halinde) görece bir itibar sahibi olma ayrıcalıkları bulunmaktadır.

Suç Habitatında Gündelik Yaşama Hukuku

Saha çalışması sırasında yapılan görüşme ve gözlemlerde, sonuçları ne olursa olsun, suç habitati içinde yaşanan tüm çıkar çatışmalarının, yine, suç habitatının geleneksel uzlaşısı içinde çözülmesi gerektiğine ilişkin bir kabul geliştiği görülmüştür.

- Burda bi sorun olduğu zaman kendi aranızda mı hallediyorsunuz yoksa polise savcıya falan gidilir mi?
- E31: Kendi aramızda falan hallediyo. Hallederiz biz zaten. Halledemezsek anca o zaman.
- Yani her şeyi kendiniz halletmiyorsunuz.
- Tabi öyle şey olur mu? Adam cinayet falan işlenirse tabi polis gelir tabi.

Ancak bazı çıkar çatışmaları zorunlu olarak resmi hukuk sisteminin aktörlerinin (polis, jandarma, savcı, hakim vs.) dahil olmasını gerektirecek sonuçlar doğurmaktadır. Bu durumda da doksa, rasyonel hukuk sisteminin ajanlarına nötr hatta negatif tutum takınmaktadır.

Suçlu habitatının gündelik yaşama hukukunun çıkar çatışmalarını 'arabuluculuk yolu' üzerinden çözüme kavuşturmaya çalıştığı görülmüştür. Çözüm genellikle 'orta yol', çözümsüzlük ise 'çığırından çıkma' olarak ifade edilmiştir.

Saha araştırmasında, suç habitatındaki çıkar çatışmalarının, önce 'kendi haline bırakıldığı' çatışmanın uzun sürmesi halinde, arabulucu statülerin devreye girdiği görülmüştür. Abi veya büyük durumunda olanlarında da kendilerine yüklenen sorumluluktan kaçmadığı hatta görev bilinci ile yerine getirdikleri anlaşılmıştır. Suç habitatında yaşanan çıkar çatışmalarına, çıkar ve çatışmanın taraflarına, büyüklüğüne ve türüne uygun statüler arabuluculuk yapmaktadır.

- E9: yani. Ha uzarsa illaki kavga ha böyle sayılı muhtarlarımız çıkıyor. Sayılı abilerimiz çıkıyor. Onların tayfasından sayılı büyüklerini çağırıyorlar. Muhtarlıkta yada bi kaavede falan buluşuluyor tak barışılıyo el sıkışılıyor sonra tamam dağıl. Herşey kontrol altında.

Arabulucuların çözüm stratejileri ise doksalara dayanmaktadır. Bu bağlamda 2 temel doksa bulunmaktadır. 1-başka yerde yaşayamayız, 2- işlerin çığırından çıkması herkesin çıkarına ters düşer. Bu doksalar, tüm taraflara orta yolu dayatmaktadır. Arabulucu statü sahipleri rıza veya zorlama ile çatışmanın tarafı olan tabi konum(lar)a, uyum sağlanmasını ve orta yolun tahakkümünün kabulünü dayatmaktadır. Dolayısı ile arabulucu statülerini işgal eden konumların, çıkar çatışmasının tarafları olan konum/lara görece bir egemenlik durumu söz konusudur. Saha çalışması sırasında, çatışmanın iki tarafının da egemen olarak meşruiyetini kabul ettiği bir arabulucunun olmaması halinde, arabulucu niteliklerini haiz konum sahiplerinin çatışmanın tüm tarafları ile ayrı ayrı temasa geçtikleri görülmüştür. Arabulucu statüsünü işgal eden konum sahiplerinin, çatışmanın taraflarını orta yolda buluşturmayı başarmaları durumunda, 'garantör statüsü' kazandıkları görülmüştür. Arabulucu statüsünü işgal eden konum sahipleri, bir yandan ara bulurken diğer yandan taraflara kabul ettirdikleri şartları kontrol etmektedirler. Çatışmanın taraflarından biri,

ikna oldukları/uzlaştıkları orta yoldan çıkarsa, garantör statüsünü işgal eden konum sahibi kendisini orta yola yeniden girmesi konusunda uymaktadır. Orta yolu terk eden tarafın bu uyarıları dikkate almaması halinde ilk cezalandırma, garantör statü sahibi tarafından verilmektedir. Bu cezanın niteliğini ise çatışmanın türü, büyüklüğü ve tarafları belirlemektedir. Bu cezalandırmaya rağmen 'ikaz/nasihah' edilen tarafın orta yola girmeye ikna olmaması halinde, orta yoldan sapan taraf meşruyetini kaybettiği için 'yalnızlaştırılmaktadır'. Yalnızlaşan konum sahibi 'ne hali varsa görmektedir'. Bu durumun orta yoldan çıkan tarafa ceza veren bir yanı olduğu kadar, çatışmanın çığıırından çıkmasını engelleyen bir yanı da bulunmaktadır. Arabulucular orta yoldan sapan tarafı yalnızlaştırarak çatışmanın kendi konumları ve ortamları üzerindeki tahribatını engellemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak suç habitatına giriş koşullarına, sosyal entegrasyonunun olgusal nedenlerine, ortamların heterarşisine, gündelik yaşama hukukuna bakıldığında suç habitatının özerklik derecesinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Borudieu'nün de (Bourdieu P., Chartier R., 2014, s.34) ifade ettiği gibi aslında alan birçok bakımdan konum sahiplerini belirlemektedir ve fakat sonunda özgür bir özne olmak için düşük bir şans bulunmaktadır. Araştırmadan anlaşıldığı üzere, özellikle İzmir ili suç habitatı gibi yüksek özerklik sahibi bir alanda var olan gençlerin suça karışmamaları için çok düşük bir şansları bulunmaktadır. Suç işleyen gençleri bu şanslarını kullanmaları yönünde motive edecek imkânlar ise oldukça kısıtlıdır. Hukuki anlamda elbette ki suçların şahsiliği prensibi caridir. Fakat araştırmanın gösterdiği veçhile sosyolojik anlamda tek suçlu, fail değil aynı zamanda suç habitatının bu derece özerkleşmesine imkân tanıyan erk sahipleridir.

Böylesi nitelikleri olan bir suç habitatında suç işleyen gençleri bireysel olarak ıslah etmeye yönelik çalışmalar çok sınırlı sonuçlar verecektir. Araştırmadan anlaşıldığı üzere suç habitatının niteliklerini değiştirmeden suçlu gençlerin özerkleşmesi ve legal yaşam tarzını tercih etmeleri oldukça zordur. Suç ile mücadele için kullanılacak kaynakların ve yapılacak planlamaların hedefi öncelikle suç habitatları olmalıdır.

Dolayısıyla suç habitat(lar)ının legal yaşam alanlarına olumlu katılımlarını sağlayacak şekilde (sadece kentsel anlamda değil) dönüştürülmeleri çok büyük önem arz etmektedir. Böylesi bir dönüşüm ise her bir suç habitatının niteliklerinin detaylı şekilde belirlenmesi ve her bir niteliğini etkisiz kılacak karşılıklar üretilmesi ile mümkündür. Gençlerin ise böylesi bir dönüşümün kilit taşı, destek noktası olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü her alanın olduğu gibi suç habitatının da geleceğini gençlerin tercihleri belirleyecektir.

EXTENDED ABSTRACT

Attributes of Crime Habitat Influencing the Degree of Autonomy of Young People: İzmir City Sample*

Muhammed Ferit Duman**

The concept of crime, which can go back to very old times, is a very complex phenomenon especially when it is examined in terms of the factors causing crime. Over time, crime and guilt have been scientifically understood by the biological, psychological and sociological theories of the individual. In this context, as a biological, psychological and sociological transition stage in human life, the period of youth is the focus of understanding the crime and the criminal.

When we look at the age ranges corresponding to the youth period, it can be claimed that the youth today is accepted as the time between 14 and 25 years of life. Another distinction encountered in youth work with the age range of the youth period is directed towards the classification of the youth within itself. It is observed that young people are generally kept in demographic, economic and academic classifications. It is thought that the categories of delinquent youth should be focused on in the youth classifications.

* This Article is Taken from the Author's Ph Ddissertation on 'Crime Habitat and Criminal Youth Habitus - İzmir City Sample'

** Ph. D., District Police Chief, mferitduman.fd@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7644-9486

When the academic studies conducted on youth in our country are examined, it is considered that what is actually needed is the empirical studies regarding the group of people who have always been perceived differently, never met and interacted, that is to say, the ones creating fear of crime in neighborhood.

Habitat

In addition to abstract theoretical analyzes, there is a need for a theoretical perspective in order to enable original evaluations. In this context, Bourdieu's texts offer a very useful approach.

First of all, it should be noted that Bourdieu does not present a field theory, a capital theory or a habitus theory in the form of specific conceptual perspectives (Swartz, 2014, p.53). In other words, the theory treats the scientific practice as a *modus operandi*. He prefers the concepts to remain rough and open (Bourdieu, 1985, cited in Göker, 2004, p.278). His relationship with concepts is a pragmatic relationship. He treats them as a toolbox (Wittgenstein) that helps us solve problems. In this way, the analysis of the data related to the field and the area can be made much more easily with the relevant tool bag, (field, game, capital, interest, dox, indifference, strategy, etc.) prepared through the texts of Bourdieu.

Subject of Research and Data Collection Techniques

The subject of the study is to determine and analyze the characteristics of the crime habitat which affect the autonomy of young people and lead them to participate in the crime.

Since observation is requested and it is intended to create more detailed information from a small number of people in the study, in-depth interview technique (Kümbetoğlu, 2008, p.82) was used because of the importance of meaning and interpretation in comprehending social reality. In this way, in-depth interviews were conducted with 31 males and 3 females who had been living in the districts of Konak district, which were indicated jointly by the criminal records and statistics and who had been involved in deviations / criminal acts. In order to make sense of the qualitative data, interviews were conducted with 26 people in different age groups and in different occupational groups with and without residential habitats. Finally, as the concepts and relationships that can be explained from the obtained data are desired to be reached, content analysis is done (via coding, upper and lower themes) (Yıldırım&Şimşek, 2005, p.227).

Determination of the Research Area: Why İzmir?

When it is looked at the most populated 6 city rankings, it is observed that the province of İzmir is the only city that ranks almost at the end in general criminal ranking, youth rankings, and children's rankings; while it is almost always the first rank in the youth crime rankings and the child crime rankings. Therefore, it is understood that İzmir will be the sole province of the research universe in the context of young and juvenile delinquency in Turkey.

Crime Habitat of İzmir In the Past and Present

According to the records of the criminal records covering the years 1927-1930, 17% of the perpetrators were from Kuruçay, 8% were from Tepecik and 75% were from other neighborhoods. These districts are nowadays located in the boundaries of Konak.

In the years 2010-11-12-13-14, when we look at the distribution of residents of the youth (14-25 years) who are committing crimes in different categories (state, nation, society, etc.), it is concluded that the current criminal habitat of İzmir province is the Konak district.

Evaluation of Data

Attributes of Crime Habitat Influencing the Degree of Autonomy of Young People Introduction to Crime Habitat: “İllusio”

It is possible to list the subjects in the crime habitat as: the one born in the crime habitat, married to the crime habitat, moved to the crime habitat, and the one who has come to crime habitat for their interests (scientific work, traveling, entertainment, drugs, hiding, etc.). The inclusion of an individual coming from external location to the crime habitat is under control and is very limited. This limitation manifests itself in the objective, social, subjective worlds. However, accredited location owners may have the opportunity to socialize in the areas where they are accredited. Strict security checks are made at the entrance to the crime habitat. Thanks to these controls, ideas, and products are prevented from the very initial steps.

Social Integration in Crime Habitat

When the content analysis of the qualitative data is made, it is seen that the agreement that creates the traditional compromise of the crime habitat has factual reasons to be collected in four categories. According to the effect of these reasons; it is possible to rank as belonging (unity), union (solidarity), wretchedness (obligation), adoption (habit).

Belonging (Unity): In the interviewees, it is seen that they develop a high loyalty towards the areas and/or sub-areas that they think they belong to. Unity, wretchedness, and adoption, which emerge as other categories of social integration, reinforce the feeling of ownership at the same time. Apart from these, it is observed that there are kinship ties, fate partnership, empathy with each other and feelings of exclusion from the living areas of the city as elements that reinforce the sense of belonging.

Unity (Solidarity): The position owners in the crime habitat even if they seem scattered when viewed from a distance have developed intense solidarity because of the pressure from objective, social and subjective conditions, and their capacity to respond to each other's material and spiritual needs.

Forcing the subjective, social and subjective conditions: The habitat of crime is surrounded by physical and social connections in which they cannot adapt to the natural development of the city.

Material and spiritual needs to be met: In addition to small markets, various products and grocery that may correspond to basic material needs are sold very cheap on the benches opened in front of the houses in streets and roads. It has been observed that the crime habitat maintains the forms of solidarity that respond to the spiritual needs of the owners. In cases like the death, marriage ceremony, etc. of the “one in the neighborhood”, all locals support each other. This creates a strong sense of solidarity with those who live in the crime habitat.

Wretchedness (Obligation): It is understood that even the ones who have more economic capital accumulation than other location owners cannot escape from the feeling of wretchedness. The reason for this is that in some way, despite the possibility of being equal to their daily counterparts in terms of economic capital, they cannot catch up with this in a cultural and social sense. Therefore, those who have economic capital in the crime habitat feel a relative wretchedness against those outside the habitat, while those who cannot have economic capital are in a double-sided wretchedness within and outside the habitat.

Adoption (Habit): It is understood that the location owners, who were born in the crime habitat, spend their entire childhood without going out of their habitat. Therefore, the owners of the land who are born in the habitat, regardless of the capital they have cannot get away from the social rituals and environments that they adopt and they “miss the old feasts”.

Narrowing the Legal Life Alternatives in Crime Habitat

The most important consequence of the thickening of the physical and social boundaries of the crime habitat is the contraction in favor of illegal alternatives, especially for children and young people living in crime habitat, but generally for all residents in the current and future alternatives. Consequently, conscious or unconscious coping methods are related to the contexts that should be tackled in daily life due to the attitudes, tastes, and preferences of the people living in the habitat, in other words, their strategies are categorically contracted and limited.

Even children, who are still very young, in their daily lives are faced with many incidents of criminality (such as the case of theft or the sale of drugs, persons who are under the influence of drugs) as part of everyday life. As daily life is dominated by criminal culture, the inhabitants of the habitat tend not to be parties in the criminal processes that do not directly concern themselves.

In the economic sense (especially young and adult locals), they believe that it is not possible to accumulate a satisfactory economic capital “without running after illegal jobs” even if they live the uneasiness of the possibility of “paying the price”. It is believed that school does not have an academic future prospect.

Another factor that narrows down the alternatives in the crime habitat and accelerates this narrowing process is the economic, legal, cultural values and institutions that produce the usual life outside the habitat that are not able to enter the crime habitat, and the ones who enter do not have a positive effect.

This narrowing of legal life alternatives in the crime habitat in favor of the illegal area makes it almost impossible for young people to turn to a different alternative. The criminal habitat, which controls the entrance from outside and has developed a complete sovereignty inside, keeps young people under siege. Due to the strong social integration listed above, young people normalize the siege of the crime habitat by internalizing it.

General Characteristics of Media in Crime Habitat

The main symbolic interest in the crime habitat is reputation and the basic material interest is money.

While the work and home are considered both the legal and illegal environments category, the school and music environment are the only legal categories.

In the field study, it was seen that the basic status of work, music and home environments were hierarchical in the form of 1. hang-outers (trainee), 2. members (apprentices), 3. brothers (journeymen) and 4. majors (master). For the school environment, the status of teachers, principals, students, etc. remains valid.

Within the status hierarchy that constitutes the environments, top rank (sovereign) has the symbolic power over the subordinate and can use symbolic / material violence as a pedagogical authority.

In the context of action strategies, it is observed that all the statuses that make up the environment prefer in both horizontal and vertical terms, “follow-up” until after having sufficient capital accumulation, “overturning “ after possessing and “protection” in case of sovereignty.

A consequence of the fact that the habitat of crime is isolated in a collapsing manner is that the human resources of the environments are common. Thus, the “hang-outers” and “members” status in the environments are occupied or abandoned by the “floating actors”.

The main tendencies of the “ floating actors” in relation to the environments are in the form of ‘hang-on / fit’, ‘stay away’ and ‘exclusion’. These floating actors are attached to a medium in habitat over time, depending on the tendency to hang on, stay away and be excluded.

Towards the end of the study, the three basic characteristics of the illegal work environment localization have become evident in the crime habitat. The first is the spread of illegal business sectors and their status from the center of the environment to the periphery. The center of illegal work environment localization is the place where the owners, who

dominate the illegal work environment, accept it as the safest point in the traditional consensus. The second fundamental feature is observed as the application of 'passport control in the form of 'reference control and companion obligation' in accordance with the accreditation criteria of the traditional consensus, as we move from peripheral to a central / safest point in localization. These applications constitute 'safety rings' within the localizations. Thirdly, it was observed that the localizations had different forms in different topographies within the crime habitat.

Law of Everyday Life in Crime Habitat

In the interviews and observations made during the field study, it was seen that no matter what the results were, all conflicts of interest within the habitual habitat should be solved within the traditional convergence of the crime habitat.

It was observed that the crime habitat tried to solve the conflicts of everyday life law through the 'mediation path'. The solution is generally called 'middle way' and non-solution is expressed as 'breakthrough'.

In the field study, the conflicts of interest in the criminal habitat were first left alone; if the conflict lasted long, it was seen that the mediator status was activated. It is understood that those who are older or in big brother status have not escaped the responsibility charged to them and even fulfilled them with duty awareness. The conflicts of interest in the crime habitat are mediated through status appropriate to the sides, size, and type of the conflict.

It was observed that the owners who had occupied the status of mediator gained 'guarantor status' if they succeeded in meeting the parties to the conflict in the middle. The position owners occupying the status of mediator, while mediating also control the conditions that they have made the parties accept on. If one of the parties to the conflict gets out of the middle road where they are convinced/agreed, the position holder who has occupied the guarantor status warns him/her to re-enter the middle road. In case the party leaving the middle road does not consider these warnings, the first punishment is given by the guarantor.

Conclusion and Suggestions

As a result, when the conditions of accessing the crime habitat, the reasons of social integration, the general characteristics of the environments and the law of everyday life is observed, the degree of autonomy of the crime habitat is seen to be very high. As it is understood from the research, young people who have a high degree of autonomy, especially in Izmir province's criminal habitat, have a very low chance of not being involved in crime. The possibilities of motivating young people to use these chances are very limited. Some efforts to individualize

Kaynakça/Reference

- Aksel Ş., (2012). Önsöz,Ş. Aksel ve T. Yılmaz Irmak (Ed.), *Gelişim Psikolojisi Açısı İle Çocuk Suçluluğu*, içinde: (s. III-V). İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.
- Aydın C.C., (2012). İzmir’de Suç ve Suçlu Profili 1927/1930, (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,İzmir).<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/adresinden edinilmiştir>.
- Bourdieu, P., (2014). *Seçilmiş Metinler*(Çev.L. Ünsaldı). Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Bourdieu P., (2015). *Devlet Üzerine*(Çev.A. Sümer). İstanbul: İşletişim Yayınları.
- Bourdieu P., Chartier R., (2014). *Sosyolog ve Tarihçi*(Çev.Z. Karaca). İstanbul: Açılım Kitap.
- Bourdieu P., (2006a). *Sanatın Kuralları*(Çev. N. K. Şevil).Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P., (2006b). *Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine* (Çev. H. U. Tanrıöver). Ankara. İstanbul: Hil Yayın.
- Bourdieu P., Wacquant L., (2014). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*, (Çev.N. Ökten). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Brandt D. E., (2006). *Delinquency, Development And Social Policy – Current Perspectives In Psychology*, New Haven:Yale University Press.
- Calhoun C., (2004). Bourdieu Sosyolojisinin Ana Hatları,G. Çeğin, E. Göker, Â. Arlı, Ü. Tatlıcan (Ed.), *Ocak ve Zanaat* içinde (s.77-131). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çakmaklı K., (2007). Çocuk ve Gençte Sosyal Gelişim, İstanbul:Yağmur Yayınları.
- Çocuk Koruma Kanunu, (2005). (Erişim: 27.11.2017) <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>,
- DPT, Kalkınma Planları, (Erişim: 03.01.2018), <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx>
- Emirbayer M., (2014). Charles Tilly ve Pierre Bourdieu, *Cogito*, 76, 42-79.
- İçli T. G., (2004). *Kriminoloji*, Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.
- Marshall G., (2003). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev.O. Akınhay ve D. Kömürçü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Fleming C.F., (2005). The Sociology Of Youth And Adolescence, *The International Library Of Sociology*, 12, 30-38.
- France A., (2007). *Understanding Youth In Late Modernity*, England: Open University Press.
- Göker E., (2004.). Ekonomik İndirgemeci Mi Dediniz?, G. Çeğin, E. Göker, Â. Arlı, Ü. Tatlıcan (Ed.), *Ocak ve Zanaat* içinde (s.277-303), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Göksu E, (2003). *1929 Dünya Ekonomik Buhran Yıllarında İzmir ve Suç Coğrafyası*, İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Huerre P., (2013). Ergenlik ve Ergenler, (Çev.P. Aslıtürk ve T. Parman). T. Parman (Ed.),*Ergenlikte Değişim ve Erşkin Yaşama Geçişinde*(s.139-149), İstanbul: Bağlam Yayınları.
- http://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf (Erişim: 21.02.2018)
- <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/KalkinmaPlanlari.aspx> (Erişim: 28.11.2017)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, (2012) (Erişim:27.11.2017) <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf>,
- Kaya A., (2004). Pierre Bourdieu’nün Pratik Kuramın Kilidi: Alan Kavramı, G. Çeğin, E. Göker, Â. Arlı, Ü. Tatlıcan (Ed.),*Ocak ve Zanaat* içinde (s. 397-421), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kızmaz K., (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme,*C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 149-174.
- Kümbetoğlu B., (2008). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lüküslü, D., (2013). *Türkiye’de Gençlik Mitî*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Onur B., (2005). *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*, Ankara. İmge Yayınevi.
- Piersand B. and Messerschmidt J., (1991). *Criminology*, USA: Harcourt Brace Jovanovich Pub.
- Siegel L. J., (2005). *Criminology*, USA. Wadsworth Publishing,
- Shaw M.T.,(2007). *Gençlere Yatırım, Suçun Önlenmesi ve Mağduriyete Uluslar Arası Yaklaşımlar*, (Çev.İ. Uğurlu). Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Ankara.

- Swartz L. D., (2014). Bourdieücü Perspektiften Sosyolojik Analiz İçin Meta İlişkiler(Çev.Ö. Akkaya). G. S. Philip (Ed.), *Bourdieu ve Tarihsel Analizi*nde(s.41-65).Ankara: Heretik Yayınları.
- Swartz L. D. (2013). *Kültür ve İktidar – Pierre Bourdeu'nün Sosyolojisi* (Çev. E. Gen). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tezcan M., (1997). *Gençlik Sosyolojisi ve Antropolojisi Araştırmaları*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Türk Ceza Kanunu, (2004). (Erişim: 21.01.2018), <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, (1982). (Erişim: 27.11.2017), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>,
- Wyn J. and White R., (1997). *Rethinking Youth*, Singapore: Khl Printing.
- Yaman Ö.M., (2013). *Apaçi Gençlik*, İstanbul: Açılım Kitap.
- Yavuzer H., (1993). *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldırım A., Şimşek H., (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Yıldız T.T., Atasoy A.R., Bayraktar P., Leblebici B.Ü., (2013). Gençlik Araştırmaları Üzerine Bir Karar Destek Sistemi Önerisi: Gençlik Veri Tabanı, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1, 210-223.
- Yörükoğlu A., (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, İstanbul: Özgür Yayınevi.
- Yörükoğlu A., (2012). *Gençlik Çağı*, İstanbul: Özgür Yayınevi.
- Yücel M. T., (2004). *Kriminoloji*, İstanbul. Umut Vakfı Yayınları.